

Pavel Cerbușca

**Învățământul general în mod online:
eficacitate și eficiență**

**Analiza a politicilor educaționale în condițiile
stării de urgență**

Chișinău 2020

Această lucrare este elaborată în cadrul Proiectului “Valorificarea oportunităților de implicare efectivă a părinților, comunităților și societății civile în guvernarea educației”, implementat de Institutul de Politici Publice cu suportul financiar al Programului de Sprijinire a Educației al Fundațiilor pentru o Societate Deschisă în cadrul Departamentului Buna Guvernare al Fundației Soros-Moldova.

Autor:

Pavel Cerbușca, doctor în pedagogie,
grad didactic și managerial superior, expert național în educație

Opiniile expuse în această lucrare aparțin autorului și nu reflectă neapărat poziția Institutului de Politici Publice, Fundațiilor pentru o Societate Deschisă și a Fundației Soros-Moldova.

Recunoștință și respect deosebit elevilor, cadrelor didactice, părinților și managerilor școlari, care s-au implicat activ în completarea chestionarelor și tuturor respondenților, care au oferit informații de valoare.

Cuprins

Sumar executiv	4
1. Implicarea autorităților centrale și locale în organizarea procesului de învățare online	7
2. Eficiența învățării online	11
3. Opiniile elevilor, părinților, cadrelor didactice și manageriale privind învățarea online	13
3.1. Opiniile elevilor	13
3.2. Opiniile părinților	14
3.3. Opiniile cadrelor didactice	16
3.4. Opiniile cadrelor manageriale	19
4. Problemele identificate și soluțiile posibile	24
5. Concluzii și recomandări	27
Anexe	39
Anexa nr. 1. Rezultatele administrării online a Chestionarului <i>Elevii</i>	39
Anexa nr. 2. Rezultatele administrării online a Chestionarului <i>Părinții</i>	42
Anexa nr. 3. Rezultatele administrării online a Chestionarului <i>Cadrele didactice</i>	45
Anexa nr. 4. Rezultatele administrării online a Chestionarului <i>Cadrele manageriale</i>	47
Anexa nr. 5. Opiniile cadrelor didactice privind învățarea online:	49
Anexa nr. 6. Studii de caz	51

Sumar executiv

Societatea umană evoluează continuu, uneori cu pași mai rapizi, alteori confruntându-se cu diverse probleme și crize. În orice situație, un domeniu important și prioritar al statului trebuie să rămână educația, care, la rândul său, are nevoie de o formare continuă pentru a corespunde cerințelor actuale ale societății și să pregătească copiii și tinerii pentru a se integra activ în viața socială și personală.

Situația de criză din primăvara anului 2020, provocată de pandemia Covid 19, a scos la iveală problemele existente în societate, care cu certitudine își va aduce aportul la o schimbare radicală a mentalității oamenilor. În acest context, se resimte o schimbare radicală a sistemului educațional, pentru ai face pe educabili să devină mai conștienți, mai flexibili și mai bine pregătiți pentru viața de mâine cu surprizele sale. Schimbarea trebuie să includă, implicarea mai largă a părinților, dar și a membrilor comunității, în calitate de parteneri activi ai cadrelor didactice, în educația tinerei generații. Însăși elevii ar trebui să fie învățați să învețe, astfel devenind fideli parteneri ai dascălilor, deschiși să învețe în primul rând pentru sine, valorificând eficient multiplele sale inteligente, care ulterior să devină achiziții importante pentru progresul societății.

Scopul studiului a fost nu atât adunarea unor informații și date statistice referitoare la problemele educației, în special în perioada organizării învățării de la distanță, cât mai curând, analiza bunelor practici ale diferitor actori educaționali, și în baza lor, a propune modalități de îmbunătățire a sistemului educațional, atât în perioadele de criză, cât și la general. Studiul actual a fost bazat și pe informațiile formale, obținute de la autoritățile de profil în domeniul educației, cât și pe opiniile reprezentanților societății civile, materialele publicate în mass-media și pe diverse domenii informaționale din Internet.

Drept piloni de bază ai cercetării actuale au servit documentele de politici educaționale în vigoare, cât și experiența acumulată la nivel național și internațional în domeniul educației, la general, și a evaluării calității educației, în particular. Așa cum studiul de față s-a efectuat în perioada pandemiei provocată de răspândirea Covid 19, accentul major s-a pus pe organizarea învățământului de la distanță/ învățământul online, fiind identificate anumite particularități în comparație cu învățământul tradițional, organizat în școală.

Pentru că evaluarea calității educației să aibă un caracter mai obiectiv, s-a analizat implicarea tuturor actorilor educaționali: alături de cadrele didactice, managerii școlari și specialiștii în educație, au fost implicați membrii comunității educaționale (printre care cei mai importanți sunt elevii și părinții), dar și participanții indirecti – reprezentanții societății civile. Pentru o eficientizare mai mare a cercetării, un accent deosebit s-a pus pe percepția publică a calității educației, astfel au fost organizate chestionare și interviuri promovate online pentru diferiți beneficiari direcți și indirecti ai sistemului educațional, precum și alte instrumente de colectare a informației cu referire la aspectele evaluării calității educației. Conceptul cercetării a inclus politicile și modalitățile în care guvernarea a oferit comunității educaționale, dar și societății în general, instrumente eficiente de participare în evaluarea calității educației, inclusiv a învățământului de la distanță, mai ales prin utilizarea instrumentelor online.

O parte componentă a cercetării a fost analiza sistemului educațional din Republica Moldova și posibilitățile în care acesta este deschis implicării beneficiarilor direcți și indirecti ai educației în procesele de evaluare a calității. De aceea studiul a inclus un șir de recomandări și sugestii de eficientizare a procesului educațional tradițional și de la distanță și de consolidare a politicilor

educaționale, orientate spre creșterea gradului de implicare în primul rând a cadrelor didactice, a managerilor școlari, dar și a părinților, precum și a comunităților și organizațiilor societății civile în procesele de evaluare a calității educației.

Studiul a inclus rezultatele chestionării actorilor educaționali (pe un eșantion vast), precum elevii, părinții, cadrele didactice și manageriale din R. Moldova, care au fost invitați să-și împărtășească experiența și unde și-au exprimat părerea despre nivelul de organizare a învățării de la distanță, ce experiențe au obținut în perioada de pandemie. Studiul actual a inclus rezultatele celor 4 chestionare, aplicate în perioada 20-25 aprilie 2020, în mediul online. Au fost consultați peste 33,500 de elevi¹, 5,350 de profesori², 22,500 de părinți³ și circa 650 de manageri⁴.

Analiza calitativă a chestionarelor a avut drept scop de bază identificarea problemelor cu care se confruntă actorii educaționali, dar și elucidarea aspectelor pozitive înregistrate în perioada de organizare a învățământului de la distanță și online.

O sursă importantă pentru cercetare a servit platformele existente de comunicare ale cadrelor didactice, în special a membrilor AGIRoMd "Asociației Generale a Învățătorilor din România, filială Republica Moldova", a grupurilor profesionale de pe rețelele de socializare, precum și experiențele pozitive și negative promovate în mass-media. În discuțiile virtuale, cele mai actuale subiecte au fost despre specificul organizării învățării de la distanță, instrumentele digitale pentru asigurarea învățământului online, managementul timpului și resurselor pentru elevi în condițiile de criză, orientarea profesională și dezvoltarea în carieră a elevilor, precum și altele.

Au fost analizate și alte studii, efectuate în această perioadă. De exemplu Consiliul Național al Elevilor din învățământul general, ghidat de Centrul Republican pentru Copii și Tineret a lansat un sondaj online pentru a consulta opinia elevilor privind desfășurarea procesului educațional la distanță. Analiza opiniei elevilor, expusă direct sau prin reprezentanții săi este foarte importantă pentru a adapta procesul educațional la nevoile subiecților educației. De asemenea au fost analizate mai multe informații din mass-media, de pe site-uri și rețele de socializare din Republica Moldova, România, Franța, Marea Britanie, Rusia, precum și din alte state.

Studiul a constatat că în condițiile organizării învățământului de la distanță, majoritatea actorilor educaționali și-au dat bine seama că nu au prea mare valoare teoriile și dogmele însușite ani în șir, nu contează atât de mult definițiile învățate pe de rost (de cele mai dese ori în mod mecanic) sau ecuațiile matematice, unde, de regulă, elevii nu le văd rostul în viață. Și nu de aceea că acestea nu au vreo importanță, dar rămân în mare parte nevalorificate, nu este valorificată conexiunea directă cu necesitățile actuale ale elevului și viitorul lui.

Respondenții au afirmat că o importanță mai mare au relațiile care se stabilesc între oameni, comunicarea eficientă și grijă față de persoanele apropiate, adică atitudinile și valorile, care vor

---

¹ <https://forms.gle/5WpzNeVL7A5SdzE68>

² <https://forms.gle/WKqzm25cbrCEa29a9>

³ <https://forms.gle/TXgErcEguRbVmP8p9>

⁴ <https://forms.gle/yRjpa2iBRZM2mShNA>

Notă: În instituțiile de învățământ general își fac studiile 329.170 elevi și activează 24.688 cadre didactice – sursa MECC.

constitui fundamentul noii paradigme ale educației. Totodată, membrii unei lumi spirituale dezvoltate, trăind într-o lume reală și optimistă, mai puțin vor putea fi manipulați și nu-și vor permite să fie dominați de frică și nesiguranță în perioade de criză.

Astfel, analizând demersul de organizare a învățarea de la distanță și instrumentele digitale de organizare a învățării online, s-a demonstrat că sistemul educațional tradițional ar trebui resetat radical, fiind în mare parte prea rigid (când elevii învață în mod forțat de sistemul educațional bazat pe autoritatea cadrelor didactice), este axat preponderent pe domeniul cognitiv și mai puțin pe cel afectiv și psihomotor. Practic nu este valorificată concepția de formare a atitudinilor și a valorilor – bază a noii paradigme educaționale promovată la nivel european.

În viitorul apropiat obiectivul major al educației va include preponderent elementele învățării personalizate / individualizate, organizată atât în cadrul instituțiilor de învățământ – care ar trebui să devină centre educaționale comunitare, cât și în mediul familiei sau al comunității. Pentru eficientizarea învățării personalizate este necesar să fie valorificate posibilitățile copilului, utilizate mai eficient resursele mediului în care trăiește și învață copilul, posibilităților instituțiilor din comunitate și mijloacelor mass-media, dar și utilizarea tehnologiilor de învățare de la distanță/ online, fiind o oportunitate pentru situații special sau imprevizibile.

În cadrul învățării personalizate, elevii nu vor pune accent doar pe conținuturi (rolul acesta nu va avea o pondere însemnată), ci mai importantă va fi analiza strategiilor și modalităților de învățare, precum și relațiile stabilite între participanții la actul învățării. În acest context, rolul și locul analizei procesului de învățare (debrifării) va fi cel mai important pentru asigurarea calității sistemului educațional. Majoritatea discuțiilor și reflecțiilor actorilor educaționali vor fi organizate în jurul întrebărilor de tipul: *Ce am învățat? Ce produse am creat? Cum ne-am simțit? Ce a mers bine? Ce nu a fost clar? Cum am putea să depășim anumite situații dificile? Ce metode am folosit în procesul de predare-învățare? Ce am face diferit în caz că va apărea posibilitate să rezolvăm încă o dată sarcinile? Cu cine s-a interacționat mai mult în rezolvarea sarcinilor? Ce surse au fost utilizate? Ce gânduri avem la moment? Cum apreciezi activitatea proprie? În ce măsură suntem deschiși să ajutăm persoanele cu necesități speciale? Cum contribuim la dezvoltarea comunității Etc.*

1. Implicarea autorităților centrale și locale în organizarea procesului de învățare online

Chiar de la începutul organizării învățământului de la distanță, provocat de pandemia Covid 19, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova (MECC) a elaborat mai multe documente normative, precum "*Metodologia privind continuarea la distanță a procesului educațional în condițiile de carantină, pentru instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal*" (aprobată prin ordinul nr. 351, din 19.03.2020), conform căreia cadrele didactice au posibilitate să utilizeze resursele și platformele educaționale disponibile, adaptându-se la condițiile concrete de învățare de la distanță, în funcție de condițiile reale. Metodologia aprobată de MECC stabilește obligativitatea desfășurării cursurilor la distanță prin intermediul diferitelor instrumente și platforme online și permite evaluarea elevilor în această perioadă și înregistrarea notelor în catalog. De asemenea sunt recomandate serie de aplicații și platforme online, fără ca lista să fie exhaustivă: Viber, Whatsapp, Facebook, Google Classroom, Zoom etc.

Din primele clipe ale stării de urgență, declarate în țară, MECC a îndemnat cadrele didactice și toată comunitatea educațională la responsabilitate și solidaritate. Majoritatea lor au susținut inițiativa „Fii responsabil: clasa ta e acasă”. Toate instituțiile de învățământ au fost îndemnate să organizeze un management eficient al procesului educațional de la distanță, fiind utilizate din plin resursele tehnologiilor informaționale și comunicaționale.

Conform datelor MECC, la începutul perioadei de carantină (15 martie 2020) au fost implicați **92,8% din numărul total de elevi**, iar peste o lună, deja **95,6%** copiii au participat la procesul educațional la distanță. Cu toate că instituțiile de învățământ din țară sunt conectate la Internet, în contextul instruirii la distanță, s-a constatat că nu toți elevii și cadrele didactice dispun de Internet la domiciliu și dispun de tehnica necesară.

Organele Locale de Specialitate în Domeniul Învățământului (OLSDÎ) au prezentat săptămânal MECC rapoarte despre implicarea elevilor și a cadrelor didactice în procesul de învățare de la distanță. Oficialii au comunicat că în toate cele **1232** de unități școlare a fost organizat învățământul la distanță, doar că nu a cuprins în totalitate copiii și cadrele didactice.

În organizarea procesului de învățare de la distanță, în special în format online, situația a fost mai dificilă în primele 2 săptămâni, după care MECC a decis să ofere elevilor o săptămână de repaus. Lucrurile treptat s-au ameliorat, elevii și cadrele didactice au devenit mai încrezuți în utilizarea platformelor digitale învățate, iar părinții s-au implicat mai mult în asigurarea copiilor cu tehnică de calcul și crearea condițiilor de învățare acasă.

În comparație cu perioada inițială de organizare a procesului de învățare de la distanță (15 martie 2020) peste o lună situația s-a schimbat radical. Important este și faptul, că conform datelor MECC, învățământul la distanță a fost organizat în toate cele 1232 de instituții de învățământ⁵. În această perioadă, numărul de elevi participanți la procesul educațional la distanță a fost în creștere cu 2,88%, iar a cadrelor didactice în creștere cu 6,43%. S-a redus numărul situațiilor de organizare a procesului de învățare prin telefon și a crescut substanțial posibilitatea utilizării diferitor platforme educaționale

---

⁵ <https://iscrete.com/ministrul-educatiei-igor-sarov-nu-voi-permite-sacrificarea-acestei-generatii/>

online. Totuși, în afara procesului educațional au rămas peste 7 mii de elevi și peste 600 de cadre didactice, unde MECC ar trebui să elaboreze o concepție clară pentru a ameliora problema.

Deoarece un număr mare de cadre didactice (2900) au remarcat despre necesitatea aprovizionării urgente cu tehnică de calcul pentru organizarea învățământului la distanță, Guvernul R. Moldova a alocat circa 20 de milioane de lei pentru procurarea echipamentelor necesare desfășurării calitative a procesului educațional. De asemenea Organizațiile neguvernamentale, agenții economici, dar și partenerii străini (Fundatia Soros Moldova, Fundatia pentru copii „Petalozzi”, Parteneriatul Global pentru Educație, UNICEF Moldova, UNFPA, Companiilor Orange, Moldcell, Moldtelecom⁶) au acordat suport sistemului educațional, contribuind astfel la îmbunătățirea situației cadrelor didactice, precum și a unor copii din familii dezavantajate. Companiile Orange Moldova și Moldcell au lăsat acțiuni de conectare a cadrelor didactice la rețelele Internet. De asemenea au fost organizate un șir de formări a cadrelor didactice în format online, unde s-au implicat formatori locali și naționali. Pe site MECC și Agenției de Evaluare, precum și Centrul Național de Inovații Digitale „Clasa Viitorului”, au fost plasate materiale în ajutorul cadrelor didactice, utilizate pe larg de acestea în situația de criză.

În colaborarea cu Reprezentanța UNICEF în Moldova, MECC a organizat instruirii privind realizarea educației parentale la distanță a familiilor cu copii de 0-7 ani. Au fost implicați specialiștii din cadrul OLSDÎ, cadre de conducere și didactice cu abilități de formator/mentor, care, la rândul lor, vor au instruit educatorii parentali din instituțiile de educație timpurie, prin metoda cascadei.

Pe parcursul perioadei de organizare a învățării de la distanță, au fost lansate sesiuni organizate de psihologi pentru copii pentru a comunica despre problemele lor, precum programul „Aleg să mă simt bine”. MECC, în colaborare cu Centrul Republican de Asistență Psihopedagogică și serviciile raionale/municipale de asistență psihopedagogică și-au adus contribuția la organizarea asistenței psihologice a copiilor/elevilor, părinților și cadrelor didactice pe perioada suspendării procesului educațional⁷. Specialiștii au aplicat mijloacele tehnice disponibile și accesibile tuturor beneficiarilor (telefon, aplicații de video call, platforme on-line Messenger, Viber, e-mail etc.).

Practic toți factorii de decizie s-au implicat la nivel local în executarea dispozițiilor MECC, demonstrând inițiativă, creativitate și originalitate. Astfel, în mun. Chișinău, în baza rapoartelor prezentate săptămânal, 95% din elevi și 98% din cadrele didactice au fost implicați în procesul de învățare de la distanță, cu toate ca au existat și unele cazuri când unii profesori (0,3%) s-au aflat în afara procesului educațional la distanță și 2% dintre elevi.

Cu suportul primăriei mun. Chișinău, prin intermediul proiectului ”Educație Online”, a fost creată o bibliotecă digitală, având scopul de a asigura procesul de învățare la distanță a tuturor elevilor. Platforma de învățare la distanță⁸ – educatieonline.md⁹ are scopul de a oferi elevilor și cadrelor didactice oportunitatea de a accesa o multitudine de lecții video, prezentări, exerciții, sarcini interactive și motivante practic pentru fiecare disciplină școlară. Biblioteca digitală conține

---

⁶ <https://mecc.gov.md/ro/content/internet-gratuit-pentru-profesori-datorita-parteneriatului-dintre-ministerul-educatiei>

⁷ <https://mecc.gov.md/ro/content/acordarea-asistentei-psihopedagogice-la-nivel-national-prioritate-ministerului-educatiei>

⁸ https://diez.md/2020/04/16/sistemul-educational-din-republica-moldova-se-extinde-pe-online/?fbclid=IwAR238t4J_hOjH517Y91QN372jHHIDerAlotOclryH1IXPrqSp3E7UqRv9Xk

⁹ <http://www.educatieonline.md/>

aproximativ 4 000 de lecții înregistrate, pentru elevii claselor I-XII, la 15 discipline, inclusiv profil real și uman, în 2 limbi: română și rusă.

Organizatorii proiectului au anunțat că la elaborarea conținutului video, au participat peste 150 de profesori, instruiți și ghidați de mai multe echipe de experți. Aproximativ 331 000 de elevii din instituțiile de învățământ public au acces la programul școlar, elaborat într-o nouă formă, precum și peste 9 mii de copii cu dificultăți de învățare și dizabilități, care au urmărit programul educațional de la distanță.

Resursele video au fost plasate pe site-urile oficiale ale MECC și Agenției Naționale pentru Curriculum și Evaluare, pe paginile de Facebook a MECC și a Centrului Național de Inovații Digitale în Educație „Clasa Viitorului”. De asemenea, materialele video elaborate au fost difuzate de către postul public de televiziune TV Moldova 1, precum și alte companii radio și televiziune.

O inițiativă inedită, propusă de MECC în perioada sărbătorilor de Paști a fost lansarea **Proiectului Educațional Național** *”Descoperim Republica Moldova, Împreună!”*¹⁰, bazat pe un program de învățare special, după modelul *”Școlii Altfel”*, orientat spre dezvoltarea competențelor trans-disciplinare. Abordarea trans-disciplinară are menirea de a apropia procesul educațional de viața cotidiană a elevilor și de nevoile comunității în care aceștia trăiesc, luarea în vedere a complexității rolurilor pe care le vor juca elevii de azi în societatea viitoare, de la acela de ființă autonomă, de membru al familiei și al unei colectivități, de cetățean și producător, până la acela de subiect și obiect al multiplelor și diverselor experiențe de viață succesive, care îl vor ajuta să se cunoască pe sine și să abordeze o concepție autonomă ca ființă liberă și creatoare. Accentul se plasează spre conștientizare, cooperare, gândire critică și creativă, spre adaptabilitate și interpretarea lumii mereu în schimbare.

Sarcinile propuse în cadrul proiectului național nu au fost obligatorii, ci cu titlul de recomandare. Totodată sarcinile au fost creative, unde elevii au fost îndemnați să pună în valoare imaginația și pasiunea. Pentru această perioadă produsele nu au fost notate, ci apreciate cu calificative și cele mai creative pot fi menționate cu diplome. În realizarea acestor tipuri de sarcini creative au fost implicați, alături de copii și familia, prietenii, precum și membrii comunității.

Pentru elevi au fost create platforme de învățare creativă pe trepte de învățământ: clasele primare¹¹, gimnaziu¹² și liceu¹³, dar și pentru educație timpurie¹⁴. Copii și elevii au fost invitați să selecteze activitățile preferate și să cerceteze, să organizeze călătorii virtuale, să descopere personalitățile din Republica Moldova din diverse domenii sociale și profesionale, să deseneze, să cânte, să danseze, să facă sport, să își împlinească curiozitățile și altele.

Cadrele didactice și elevii au manifestat implicare foarte activă în realizarea obiectivelor Proiectului Educațional Național, în final demonstrând satisfacție de rezultatele acestui tip de învățare *”altfel”*, lăsând pe platformele menționate un șir masaje de recunoștință, opinii și sugestii constructive de îmbunătățire. De asemenea au rămas mulțumiți și părinții de proiectele realizate de copiii lor, menționând că au învățat și ei multe lucruri utile, implicându-se alături de copii. Un rol semnificativ l-

---

¹⁰ <https://mecc.gov.md/ro/content/descoperim-republica-moldova-impreuna>

¹¹ <https://padlet.com/MinisterulECC2020/pub2ilp7riixdr26>

¹² <https://padlet.com/MinisterulECC2020/2ef1d4bypan4gfex>

¹³ <https://padlet.com/MinisterulECC2020/zzivham7oow4fxw5?fbclid=IwAR0-270-98pv112RThKk2wUdwXLRVhk5lomtN9-xmGiOO6qjebclbP1IMPw>

¹⁴ <https://padlet.com/MinisterulECC2020/jupmcxs7j5alc9oh>

a avut implicarea specialiștilor din diverse domenii ale științei, culturii și sportului, invitați în calitate de persoane-resursă la activitățile organizate online cu elevii.

2. Eficiența învățării online

Pe perioada carantinei, dacă ne raportăm la eficiența învățării de la distanță, **activitatea preșcolarilor** a fost cu siguranță cea mai afectată dintre toate nivelurile de învățământ, fiind o adevărată provocare (pentru preșcolarii mai mari) sau chiar imposibilă pentru cei mai mici. Totuși, părinții au primit sarcini de la educatori cu referire la organizarea timpului și a activităților, sfaturi pentru o comunicare eficientă, bazată pe repere cunoscute copiilor și cu mult accent pe emoții. Importantă este și cum a fost organizată comunicarea constantă între părinte și educator, jocurile și jucăriile care îl atrag pe preșcolar și să vină în întâmpinarea părinților și copiilor cu activități personalizate pe interesele sale.

Instrumentele și strategiile utilizate pentru conectare de la distanță au fost diferite: prin video, filmulețe cu activități interactive, cântece, simulări, aplicații etc., pe care educatorul le trimite părinților pentru copil sau prin video conferențe în grupuri mici. Însă, mai important decât metodele selectate, este obiectivul interacțiunii în această perioadă și anume conectarea directă cu preșcolarul. Mulți educatori și părinți au înțeles că nu atât proiectele didactice sau curriculumul scris contează mai mult, ci starea emoțională a copiilor și al părinților sunt prioritate în această perioadă de izolare. Educatorii au îndrumat părinții că este important de organizat copiii să nu înceapă ziua cu jocuri video/desene animate, pentru a diminua riscul de motivării față de activitățile cu valoare educativă superioară ulterioară.

Se știe, că în **clasele primare**, elevii au nevoie sistematic de sprijinul învățătorilor și a părinților în realizarea sarcinilor. Învățătorii au transmis sarcini pentru una-două săptămâni pe e-mailul părinților sau pe grupurile clasei de pe Facebook. Conținutul sarcinilor au fost de a lectura texte scurte, de transcris sau de copiat câte un text. La matematică au avut de rezolvat exerciții și probleme în cantitate moderată.

Din cele menționate de învățători, în clasele primare, de regulă ei încarcă zilnic materiale pe una din platformele selectate și cunoscute de elevi și părinți (înregistrări video sau audio, plus fișele de lucru aferente), iar obiectivul principal este realizarea sarcinilor, cu ajutorul indicațiilor video. La începutul zilei se propunea elevilor și părinților un orar de lucru, cu link-urile potrivite pentru fiecare disciplină sau cerință de lucru. Fiecare copil primește timp de lucru, și fiind ajutat de părinți, este invitat să trimită sarcina realizată învățătorilor în mod individual. De regulă, învățătorii verificau și corectau lucrările și expediau un feedback individual elevilor sau părinților. Unii învățători zilnic sau peste o zi se conectau video cu toți elevii, cu frecvențe diferite în funcție de vârsta clasei.

Învățătorii au menționat că dintre abilitățile de învățare, dezvoltarea scrierii corecte durează în timp cel mai mult. Astfel, exercițiile suplimentare de scriere desfășurate acasă (de obicei în context informal) au devenit cele mai utile dintre toate activitățile organizare în învățământul primar.

În **învățământul gimnazial și liceal**, conectarea online a avut ca principal obiectiv în organizarea învățământului de la distanță, nu atât transmiterea unor conținuturi, cât organizarea și verificarea învățării. O metodă utilizată pe larg de cadrele didactice a fost *Flipper classroom*, când elevii studiază singuri, pe baza instrucțiunilor trimise de profesori, urmărind filmulețele transmise din timp și rezolvând activitățile, iar în timpul întâlnirilor online își clarifică neînțelegerile și își consolidează cunoștințele. În învățământul tradițional, metoda utilizată a căpătat denumirea de *clasa inversată*.

De regulă, profesorii expediau din timp elevilor rezumatul scris al lecției plus link-uri de pe YouTube, filmate de profesori sau de alte persoane, de asemenea trimiterea unui tutorial audio sau video cu

demonstrația conținutului la disciplină predată etc. Apoi erau organizate conectări online - după ce elevii au primit materialul și tutorialele - pentru verificare prin chestionar oral a înțelegerii și fixarea exercițiilor de lucru. Profesorii verificau sarcinile propuse elevilor, oferindu-le un feedback constructiv.

În procesul de organizare a învățării de la distanță au apărut și unele dificultăți de organizare, în special la unele discipline școlare, unde nu era posibilă organizarea lucrărilor de laborator și a activităților practice. Interacțiunea reală cu copiii, cum era în condițiile clasei, nu era posibilă. În cazul în care nu exista un smartphone performant sau un laptop în familie, relația cu elevii s-a menținut prin intermediul unui apel telefonic sau chat. Profesori au trebuit să identifice orice cale de comunicare cu elevii, să îi asigure cu materialele și sarcinile de realizat acasă, uneori prin intermediul colegilor și a rudelor copilului.

Învățământul profesional-tehnic, de asemenea a fost restructurat în condițiile organizării învățământului de la distanță. MECC a organizat mai multe sesiuni online de formare profesională continuă a cadrelor didactice din învățământul profesional tehnic din perspectiva utilizării tehnologiilor informaționale la distanță¹⁵. Formarea cadrelor didactice a fost organizată în cadrul proiectului Swift Edu „*Competențe digitale pentru angajare în economia modernă*”, implementat de Centrul Educațional Pro Didactica, cu sprijinul financiar al Agenției Austriece pentru Dezvoltare din fondurile Programului de Cooperare Austriacă pentru Dezvoltare. Printre domeniile de formare în cadrul sesiunilor online, se numără: proiectarea învățării la distanță și comunicarea digitală, crearea și utilizarea resurselor multimedia, organizarea activității interactive la distanță, crearea cursurilor digitale, utilizarea instrumentelor pentru educația la distanță, cum ar fi managementul documentelor și managementul clasei etc. Mai multe probleme au apărut în organizarea învățământului dual, așa cum multe întreprinderi s-au închis sau nu era posibilă implicarea elevilor din învățământul profesional-tehnic în activități practice.

---

¹⁵ [https://mecc.gov.md/ro/content/formarea-cadrelor-didactice-din-invatamantul-profesional-tehnic-pentru-
implementarea](https://mecc.gov.md/ro/content/formarea-cadrelor-didactice-din-invatamantul-profesional-tehnic-pentru-implementarea)

3. Opiniile elevilor, părinților, cadrelor didactice și manageriale privind învățarea online

3.1. Opiniile elevilor

În cadrul sondajului (Anexa 1) au participat un număr impunător de elevi (peste 33.500 respondenți), de la toate treptele de învățământ secundar: primar – 20%; gimnazial – 53% și liceal – 27%. Elevii sunt proveniți din mediul urban – 60% și rural – 40% .

Modalitățile prin care au preferat elevii să desfășoare activitățile de învățare de la distanță cu profesorii în această perioadă au fost: Telefonul - 49%; Skype, email - 20%; platformele online Classroom, Zoom – 45%; Viber, Messenger – 27%, preon și altele – 4%.

Cu referire la tipurile de activități de învățare de la distanță, în care elevii s-au implicat, au fost: sarcini individuale – 76%; teste – 70%; lecțiile online – 40%, lecturi ghidate – 24%, proiecte educaționale – 20%; discuții dirijate -18%, mini dezbateri – 10%; E-portofolii – 10%, precum și altele – 40%. La întrebarea dacă elevii consideră că este necesară interacțiunea online cu profesorii în această perioadă, au răspuns: Da - 86,5%; Nu - 9,10% și nu simt necesitatea - 4,5%.

Despre aceea cât de mult cred ei că au înțeles sarcinile pentru lucrul independent, elevii au răspuns: foarte mult – 22,7%; mult - 38,8%; moderat - 27,9%; puțin - 7.1% și de loc – 3,5%. Pe parcursul zilei pentru realizarea sarcinilor propuse de profesori, elevii au lucrat de la o oră – 7%; 2 ore – 28%; 3 ore – 19%; 4 și mai multe ore – 17%. Majoritatea au menționat că numărul sarcinilor a fost exagerat și nu reușeau să le îndeplinească.

Cu referire la organizarea procesului de învățare de la distanță majoritatea elevilor și-au exprimat satisfacția pentru munca profesorilor - 56% și recunoștința – 45%, dar au fost și propuneri concrete de îmbunătățire: acordarea de mai puține sarcini; lecțiile online să fie mai interactive; temele și sarcinile să fie explicate mai bine; să fie organizat un orar mai stabil; să se determine o singură platformă de învățare online pentru clasă sau școală; profesorii să învețe platformele online; profesorii să fie mai obiectivi în aprecierea răspunsurilor elevilor.

Despre nivelul de organizare a procesului de învățare de la distanță, elevii au menționat că a fost foarte bine – 22%; bine – 55%; slab - 20%; foarte slab - 3%. Elevii și-au exprimat opinia despre cum au înțeles și s-au implicat părinții în procesul de învățare de la distanță. Răspunsurile de bază au fost: foarte bine – 15%; bine – 45%; moderat – 33%, nu au avut o oarecare părere – 7%. Adică din perspectiva elevilor părinții lor au fost în mare parte mulțumiți despre organizarea procesului de învățare de la distanță. Aceasta se explică și prin faptul că, după cum au menționat elevii, mulți părinți s-au implicat episodic, unii chiar de loc.

Părerea elevilor despre atitudinea părinților lor cu referire la organizarea învățării de la distanță, răspunsurile au fost: 30% acceptă că copiii lor sunt ocupați cu ceva util; 25% se implică activ și acordă suport necesar copiilor; 20% rezolvă temele împreună cu copiii; 15% nu văd rostul învățării în această perioadă, considerate după părerea lor vacanță, iar 10% au manifestat chiar indiferență.

Elevii au menționat că după primele 2 săptămâni de învățare de la distanță, evoluția organizării procesului educațional a cunoscut progrese: a) numărul elevilor implicați în lecțiile on-line a crescut

simțitor; b) mai mulți profesori au început să folosească platformele online; c) au fost reduse temele pentru acasă, în unele cazuri au dispărut cu totul; d) elevii au lucrat în baza unui orar stabil; e) s-a redus timpul de lucru în fața calculatoarelor și accentul s-a pus pe rezolvarea sarcinilor creative s-au utilizând manualele și alte materiale.

Concluzie: Așa cum în completarea chestionarului s-au implicat un număr considerabil de elevi (10% din numărul de elevi din țară), demonstrează interesul sporit pentru procesul de învățare de la distanță, fiind o modalitate nouă și puțin cunoscută de actorii educaționali. Elevii au demonstrat interesul mare pentru succesul școlar, fiind deschiși spre modernizarea și îmbunătățirea procesului educațional de la distanță, dar au propus și sugestii pentru reformarea sistemului educațional în general. Pentru unii elevi, interacțiunea de la distanță a fost un element firesc, așa cum au mai fost utilizate și anterior diverse instrumente și achiziții online. De asemenea mulți din elevi au demonstrat deschidere pentru acordarea de suport cadrelor didactice și părinților, astfel demonstrând în situații practice competențele dezvoltate la școală sau la nivel autodidact.

3.2. Opiniile părinților

În baza prelucrării chestionarelor respective (Anexa 2) s-a constatat:

- Dintre cei peste 22,5 mii de părinți chestionați (un număr considerabil de mare pentru astfel de studii) - 54% au un copil de școală, 39% - 2 copii, 5% - 3 copii, 2% mai mulți de 2 copii. Din ei, 66% trăiesc în mediul urban, iar 34% în cel rural.
- Cele mai solicitate instrumente în învățarea de la distanță, din perspectiva părinților, folosite de copiii lor sunt: telefonul – 49%; Skype – 25%, Platforme online de tip Classroom și Zoom – 14%, Viber, Messenger – 4%, altele – 7%. (Acesta se explică că unii părinți nu cunosc platformele educaționale, dar au scris pe cele pe care le cunosc ei și cred că copiii le folosesc acasă).
- Cu referire la tipurile de activități de învățare de la distanță, în care s-au implicat copiii lor în ultimele săptămâni, părinții au comunicat: lecțiile online – 78%; sarcinile individuale propuse copiilor – 75%; lectura ghidată organizată de către profesori – 66%; fișe, filme, video- 37%; discuții dirijate – 33%; proiecte – 20%; altele – 34%.
- 93% din părinți au considerat că este necesară interacțiunea online a copiilor cu profesorii în această perioadă.
- Părinții s-au exprimat și referitor la faptul dacă au înțeles copiii sarcinile pentru lucrul independent, propuse de către cadrele didactice. 22% din respondenți au răspuns - foarte bine; 38% - bine; 29% - moderat; 6% - slab și 3% - nu au înțeles deloc.
- Despre timpul folosit pe parcursul zilei de către copii pentru îndeplinirea tuturor sarcinilor propuse de profesori, răspunsurile s-a repartizat astfel: o oră – 4,5%; 2ore – 26%; 3 ore – 29%; 4 și mai multe ore – 19%.
- Despre cum a evoluat organizarea procesului de învățare în ultimele săptămâni, 25% au menționat că mai bine; 35% – bine; 36% - satisfăcător și 4% - mai rău.
- Părinții au formulat și propuneri pentru cadrele didactice și manageri, printre care:
  - mai puține teme și sarcini complicate și accent pe cele care dezvoltă creativitatea și ingeniozitatea copilului;
  - instruirea mai bună a copiilor cu referire la platformele digitale folosite;

- mai multe lecții online, organizate de profesori;
  - programul școlar este complicat/ sofisticat și trebuie simplificat;
  - de pus accent pe mai multe aplicații practice;
  - de dezvoltat abilitățile copiilor de a lucra în mod individual;
  - profesorii să fie încadrați în formări interactiv și cu referire la utilizarea tehnicii și instrumentelor digitale.
- Părinții au formulat și alte idei, precum: îndemnul "Stați acasă"; sănătate; răbdare; totul va fi bine; să fim mai responsabili; să fim mai înțelegători; să luăm în serios învățământul de la distanță și cunoașterea platformelor online; să respectăm legile și regulile stabilite; accent pe autodezvoltare și autoevaluare și altele.

Concluzie: Este îmbucurător faptul că părinții s-au implicat activ în exprimarea opiniei lor cu referire la organizarea procesului de învățare de la distanță. Majoritatea din ei au demonstrat responsabilitate și deschidere pentru comunicare eficientă, precum și oferirea de suport copiilor în caz de necesitate. Părinții au accentuat că s-au implicat activ în procesul de învățare de la distanță, mulți din ei lucrând de acasă au avut posibilitatea să observe, să monitorizeze și chiar să ofere ajutor copiilor în caz de necesitate. Fapt este că părinții au nevoie și ei să fie formați și să cunoască aspectele generale ale psihopedagogiei, de asemenea tehnologiile și strategiile educaționale pe care le utilizează copiii.

Părinții au avut atitudini diferite față de organizarea procesului de învățare de la distanță, începând pe de o parte, cu acei care s-au implicat activ în crearea condițiilor pentru copii și oferirea unui suport de monitorizare și încurajare a învățării în condiții de acasă, pe de altă parte, au fost și părinți care au considerat că copiii sunt în vacanță și nu trebuie deranjați de școală.

În baza rezultatelor chestionării, observăm că majoritatea părinților respondenți au fost din mediul urban, ceea ce denotă că mulți părinți din mediul rural nu au avut posibilitate să se implice și să-și exprime opinia, din mai multe cauze: lipsa calculatorului sau conectarea la Internet, grijile casnice, mai puțin acordă în învățare sprijin copiilor etc.

Cadrele didactice care au fost implicați în școala de la distanță au simțit o nouă provocare – cea de a lua în vedere faptul că părintele se află în spatele copiilor și au avut posibilitatea să cunoască direct modalitatea de organizare a învățării. De aceea sunt necesare sesiuni de formare și cu părinții pentru a înțelege și a se implica mai activ în acordarea unui suport educațional copilului și să intervină în anumite situații.

În perioada de organizare a învățării de la distanță, rolul părinților a devenit unul mai complex, de la cel de protecție a copilului și griji materiale, la cele spirituale: de ghidare, monitorizare, uneori de provocator intelectual și de diversificator de experiențe. Un rol important al părintelui în această perioadă a devenit asigurarea cu spațiu de lucru bine delimitat pentru copil/copii, care psihologic ajută elevul să ia în serios lucrul și să fie mai responsabil.

Pentru ca procesul de învățare de la distanță să funcționeze mai bine, părinții au fost implicați de către cadrele didactice în anumite secvențe din timpul lecțiilor online, astfel îmbunătățind relația cu familia. Deseori părinții și-au dat seama că rolul lor de bază este pentru a acorda un suport emoțional și financiar sau chiar educațional, dacă are pregătirea necesară.

În timpul învățării de la distanță, părinții au implicat mai activ copii lor și în treburile casnice, considerate utile deopotrivă pentru toți membrii familiei. Astfel, activități precum aranjatul mesei,

sortatul hainelor și al vaselor pentru mașina de spălat, strânsul jucăriilor și datul cu aspiratorul etc., pot fi activități îndrăgite de copii și foarte utile pentru dezvoltarea încrederii în sine, a autonomiei și a multor alte abilități practice. Ajutorul este și pentru părinți, deoarece își pot rezolva treburile în casă, implicând mai activ copiii. Această experiență ar trebui luată în considerare și de cadrele didactice atunci când propun elevilor sarcini de scurtă sau de lungă durată pentru acasă.

Pentru informarea părinților, în cadrul Programului "Educația parentală la distanță" MECC a organizat elaborarea unor suporturi informaționale/mesaje, care conțin sfaturi practice cum să le citească copiilor, cum să comunice și să se joace cu aceștia, cum să le creeze un mediu sigur, fără pericole, și cum să îi învețe reguli simple de igienă.

Cea mai mare provocare pentru părinții, care lucau de acasă în această perioadă, a fost să-și îndeplinească sarcinile de la serviciu și în același timp să răspundă nevoilor copilului/ copiilor. Pe lângă schimbările care apărut în situații de izolare, părinții trebuie să gestioneze emoțiile copiilor, oboseala, sarcinile casnice și cele de la muncă în același timp cu nevoile copiilor.

Părinții au fost des contactați de cadrele didactice, în special de diriginții de clasă pentru acordarea de ajutor sau chiar identificarea copiilor care nu erau conectați la momentul începerii activităților online și trebuiau găsite căile de implicare acestora în procesul educațional de la distanță. Unii elevi au cerut ajutor în grupul de Messenger al clasei, iar alți colegi au venit în întâmpinarea lor.

Astfel, în perioada învățământului de la distanță, o mare parte din părinți, care își vedeau copilul lor unici și aveau cerințe exagerate față de cadrele didactice, și-au dat seama cât de complicată este misiunea pedagogilor. Au înțeles că trebuie să se înarmeze cu răbdare, să pună accent nu atât pe cunoștințe, note sau calificative înalte, ci în primul rând pe siguranța copilului, pe sănătate și pe un echilibru emoțional asigurat atât în familie, cât și în societate, inclusiv la școală. Mulți părinți s-au implicat în activități prin sfaturi și suport tehnic, au inițiat jocuri de societate, au formula sugestii constructive pentru a umple ziua cu clipe de fericite și starea de bine.

3.3. Opiniile cadrelor didactice

În ceea ce privește cele peste **5.350 de cadre didactice** (circa 20% din profesorii din țară), care și-au adus contribuția la completarea chestionarului și analiza procesului de învățare de la distanță, constatările sunt următoarele (Anexa 3):

- Treapta de învățământ la care activează: ciclul primar - **31,2%**; gimnazial – **50,1%** și liceal – **18,7%**. Din ei **59,7%** activează în mediu urban și **43,3%** în mediul rural;
- Modalitățile preferate de desfășurare a activităților de învățare cu elevii în această perioadă au fost în mare parte acelea pe care le-au numit și copiii: telefon, Skype – 53,7%; email - 42%; platformele online Classroom, Zoom, Moodle – 40%; Viber, Messenger – 25%, precum și altele – 21%;
- Tipurile de activități de învățare de la distanță organizate de către cadrele didactice au fost: lecții online – 70%; sarcini individuale – 55%; teste – 50%; lecturi ghidate – 20%, proiecte educaționale – 20%; E-portofolii – 15%, precum și altele (video materiale, teste online, povestiri scurte, rezolvarea de probleme, prezentări audio, mesaje motivaționale, comunicări orale și scrise, compuneri, lucrul cu manualul și alte materiale, excursii ghidate online, lucrări practice, studii individuale etc.) – 30%;

- Un număr mai mare de cadrele didactice cred că elevii au nevoie de activitățile organizate online: Da – 95%, nu – 1% și nu simt necesitatea – 3%;
- Profesorii cred că majoritatea elevilor au înțeles corect sarcinile propuse pentru lucrul independent: foarte bine – 15%; bine – 52%; moderat – 30%; slab – 2,5%; foarte rău – 0,5%;
- Cu referirea numărul de ore, necesar pentru îndeplinirea sarcinilor, cadrele didactice au estimat: o oră – 1,8%; 2 ore – 15,8%; 3 ore – 27,8%; 4 și mai multe ore – 27,1%;
- Pentru administrația instituției și pentru autoritățile locale și centrale, cadrele didactice au propus: organizarea procesului de formare continuă în domeniul TIC; studierea și multiplicarea bunelor practici de organizare a învățării de la distanță; asigurarea școlilor cu tehnică digitală performantă; conectarea la Internet cu o viteză mai mare; acordarea de suport pentru copiii din familiile vulnerabile; pedagogizarea părinților și altele.
- Referitor la evoluția procesului de învățare de la distanță, cadrele didactice consideră că lucrurile s-au îmbunătățit, de la *satisfăcător* în primele săptămâni, spre *bine* în perioada când au completat chestionarul;
- Odată reveniți la școală, cadrele didactice cred că își vor aduce contribuția la modernizarea procesului de învățare: 55% vor pune mai mult accent pe dezvoltarea competențelor elevilor și mai puțin vor fi axați pe asimilarea de conținuturi; vor lărgi spectrul de activități, preponderent cu caracter interactiv; vor folosi diferite instrumente digitale; înlocuirea tablei tradiționale cu cea interactivă; elaborarea și rezolvarea problemelor cu ajutorul calculatorului, comunicarea mai largă cu părinții și elevii etc.
- 15% consideră că vor utiliza instrumentele de învățare de la distanță și platformele online și în continuare. Cu regret 20% consideră că nu vor modifica nimic, iar, alții – 10% nu știu ce vor întreprinde în viitor.

Astfel, cadrele didactice au menționat că comunicarea lor de bază cu elevii a avut loc la început pe email și telefon, grupurile de Messenger și chat-uri, create încă cu mult timp înainte de criză. Treptat au fost învățate un șir de instrumente de învățare de la distanță, printre care cele mai menționate de respondenți au fost: platformele online Zoom, Google Classroom, Moodle; Messenger/Viber/WatsUp; YouTube; video înregistrat; Skype; Email; Blog; Facebook live; WhatsApp; Google Forum, ASQ, Discord, Teste interactive, Manuale digitale interactive etc.

Cu referire la numărul platformelor online utilizate, 35% din respondenți au menționat că au fost foarte multe, ceea ce a îngreunat mobilizarea elevilor pentru învățare eficientă. Acest lucru se explică și prin faptul că nu s-a insistat cu referire la aplicarea unei singure platforme la nivel de instituție, dar nici autoritățile centrale nu au luat decizii stricte, deoarece cadrele didactice și elevii aveau pregătire diferită și s-a mers pe experiența disponibilă la început. Apoi, treptat la inia tiva elevilor și a cadrelor didactice, uneori și a părinților, managerii școlari au oferit indicații pentru concentrarea pe mai puține instrumente digitale și platforme de învățare online. Un rol de bază în acest proces a servit implicarea profesorilor de informatică și TIC, dar și a celor care posedau competențele digitale, precum și a elevilor cu experiență în domeniu.

Totodată 45% din respondenți au menționat că nu au avut probleme cu organizarea învățării de la distanță, așa cum anterior fiecare din ei au avut posibilitate să încerce diferite instrumente digitale și să le utilizeze ulterior pe cele mai eficiente. Totuși 20% nu au manifestat un punct de vedere concret, demonstrând indiferență.

Cu certitudine 80% din cadrele didactice și 60% din elevi au avut nevoie de instruiți speciale cu referire la utilizarea platformelor educaționale online, așa cum analfabetismul în acest domeniu printre actorii educaționali este destul de înalt. Programele de stat și particulare de formare a cadrelor didactice practice nu sunt orientate spre dezvoltarea competențelor digitale, deși au existat în anii 2015-2016 anumite programe care au fost elaborate, dar puțin au fost implementate.

Treptat cadrele didactice, care au mobilizat elevii și părinții și s-au adaptat condițiilor reale au venit cu propuneri constructive de organizare interactivă a învățării de la distanță. Cadrele didactice au început să se implice în diverse activități de învățare, webinarii, schimb online de bune practice, au studiat noi modalități de organizare interactivă a învățării de la distanță, au elaborat diverse ghiduri metodologice etc. Astfel, au fost mai bine valorificate inteligențele copiilor, au fost dezvoltate competențele.

Majoritatea cadrelor didactice și-au exprimat opinia că foarte importante sunt abilitățile de adaptare la nou, manifestând creativitate și originalitate. Mulți profesori și-au propus să schimbe propria paradigmă de învățare, să gândească într-un plan mai actualizat de comunicare și să identifice noi modalități de a motiva elevii să învețe a învăța în condiții noi.

Nu mai puțin importante este și faptul că actorii educaționali trebuie să demonstreze originalitate, să fie mai optimiști și mai înțelegători, să demonstreze toleranță, iar în anumite situații să acorde ajutor reciproc. S-a reconfirmat faptul că munca în echipă este foarte eficientă în formarea caracterului, iar recunoștința și generozitatea deschid noi punți de comunicare, învățare și dezvoltare.

Analizele chestionarelor au demonstrat că totuși o parte din cadrele didactice nu s-au regăsit în procesul de învățare de la distanță, de exemplu profesorii care predau educația fizică au fost mai puțin implicați în perioada izolării la domiciliu, deși mișcarea fizică este esențială pentru dezvoltarea copilului și consolidarea sănătății. De asemenea puțin au fost implicați profesorii de arte, conducătorii de cercuri pe interese, dans și sport. În acest caz și părinții, deși extrem de ocupați, ar trebui să găsească timp pentru momente de *dans, jocuri psihomotrice, jocuri de imitare, trasee prin casă*, adică să stimuleze motoric și artistic copiii în această perioadă.

Din răspunsurile profesorilor s-a înțeles că ei singuri ar trebui să-și restructureze modalitatea de învățare, să adopte un ritm mai lent de lucru, pentru ca elevii să înțeleagă materialul predat, precum și sarcinile propuse pentru lucru independent. Ca rezultat, peste doar câteva săptămâni de organizare a învățării de la distanță, activitățile au devenit mai scurte și mai eficiente, având un caracter preponderent interactiv. Destul de atractive au devenit activitățile organizate prin intermediul dansului, jocurilor distractive, acțiunilor organizate de membrii familiei, orientate spre o mișcare pentru sănătate și echilibru sufletesc etc. Unii profesori se străduiau să creeze o atmosferă mai relaxantă, provocând elevii să se costumeze cât mai amuzant sau să folosească diverse tehnici de joc. Unii manageri ai instituțiilor de învățământ au propus Ore ale Creației, Ora Mișcării pentru Sănătate, Ora Distracției, Ora muzicii, Ora Curățeniei etc.

Concluzie: Cadre didactice au accentuat că în procesul de organizare a învățării de la distanță s-au adaptat treptat condițiilor specifice create de criză. Ei au menționat că au învățat să comunice mai eficient și să relaționeze mai bine cu elevii, cultivând încrederea în forțele elevilor, dar și ei singuri devenind mai încrezuți.

Pentru majoritatea, însă, școala online, chiar de la începutul pandemiei, a fost un moment dificil, care a provocat tensiune și frustrare, venită pe neașteptate. Respondenții au menționat că nu au fost pregătiți pentru gestionarea crizei, au avut puține resurse și instrumente digitale pentru a se adapta

la învățământul online. Cadrele didactice au depus un efort dublu, pentru a studia și a utiliza noi tehnologii de învățare în condițiile învățării de la distanță. Ei consideră că elevii mai greu au fost monitorizați, fără contactul direct, fără o comunicare deschisă și liberă.

De asemenea, elevii trebuiau instruiți cu referire la platformele online, în special Classroom, Zoom, Moodle și altele. Evaluarea sarcinilor a decurs cu dificultăți, așa cum nu era clar dacă elevii e-au realizat cu ajutorul manualelor sau altor materiale, în ce măsură au plagiat.

Părinții de asemenea au fost un factor care au susținut copiii lor, dar deseori au avut pretenții neîntemeiate către cadrele didactice, convingându-se treptat de fapt că copilul lor are nevoie de mai multă atenție și de explicație suplimentară. Ei au înțeles mai bine care este rolul cadrului didactic în organizarea procesului de învățare tradițional sau de la distanță.

Pregătirea cadrelor didactice pentru lecțiile online a fost mult mai solicitantă decât în cazul învățământului clasic și mai oboșitoare. Ei trebuiau să pregătească diverse materiale vizuale relevante (video, PPT, postere etc.), care să faciliteze învățarea online. De asemenea, majoritatea respondenților au menționat că în cadrul învățării de la distanță obțin mai bune rezultate dacă activitățile se desfășură în grupuri mici (4-15 persoane) și mult mai dificil în grupuri mai mari (peste 15-20 de persoane).

3.4. Opiniile cadrelor manageriale

Cei 650 de manageri școlari, de asemenea au manifestat interes deosebit pentru a răspunde la întrebările chestionarului (anexa 4). Ei au prezentat toate treptele de învățământ: primar – 13,1%; gimnazial – 57,3% și liceal – 29,6%, fiind din spațiul urban 66,6% și rural 37,4%. Au fost menționate aceleași instrumente digitale și platforme, utilizate de elevi și cadrele didactice.

Cu referire la activitățile de management online organizate cu profesorii, elevii și părinții, au fost diverse:

- discuții individuale – 67%;
- monitorizarea activităților online – 56%;
- mesaje pe email și rețelele de socializare – 50%;
- schimb de bune practice – 45%;
- elaborarea și recepționarea rapoartelor – 44%;
- discuții telefonice - 40%;
- emiterea de ordine și dispoziții – 40%;
- organizarea unor formări de la distanță – 34%;
- revizuirea fișelor de post ale angajaților – 34%;
- elaborarea unor ghiduri metodologice pentru cadrele didactice și elevi – 29%;
- organizarea unor conferințe video cu cadrele didactice și părinții – 23%;
- mini dezbateri – 22%;
- seminare online – 20%;
- consilii profesoriale -10%;
- ședințe administrative – 10%;
- altele 19%.

Circa 98,1% din managerii școlari au menționat că este necesară interacțiunea online a cadrelor didactice cu elevii. Ei au demonstrat că au încredere în cadrele didactice, care au formulat sarcini

pentru elevi, deși au menționat că au intervenit în anumite cazuri, când din partea elevilor sau a părinților veneau reclamații despre surmenajul școlar și dificultatea sarcinilor de învățare.

Managerii școlari sunt conștienți că elevii trebuiau să ofere mai mult timp pentru îndeplinirea sarcinilor individuale, de la 2 ore - 13,6%, la 3 ore – 50% și 4 sau mai multe ore – 35,5%.

Pentru autoritățile locale și centrale, managerii școlari au formulat mai multe propuneri:

- formarea continua a cadrelor didactice și manageriale în domeniul TIC – 58%;
- elaborarea cadrului normative pentru diverse situații de criză – 53%;
- dotarea cabinetelor școlare cu computere, laptop-uri sau tablete – 45%;
- motivarea și stimularea cadrelor didactice – 44%;
- asigurarea cu manuale și instrumente digitale de lucru – 44%;
- asigurarea la domiciliu a copiilor din familii vulnerabile cu tehnica necesară - 40%;
- consolidarea parteneriatelor cu părinții, ONG și APL – 38%;
- monitorizarea respectării cerințelor Curricula, unde sunt prevăzute activități de dezvoltare a competențelor TIC – 37%;
- organizarea unor zile sau săptămâni ale școlii de tip "Altfel" pentru a spori interesul și curiozitatea elevilor și a părinților, dar și dezvoltarea competențelor trans-disciplinare – 35%;
- simplificarea Curricula și accent pe activități aplicative, apropiate de condițiile în care trăiește copilul – 35%;
- stocarea tuturor experiențelor avansate într-o platformă educațională online, prin care să se promoveze bunele practici ale tuturor cadrelor didactice și manageriale – 34%;
- conectarea instituțiilor de învățământ la Internet calitativ – 33%;
- crearea Platformelor Educaționale pe discipline școlare și pe trepte de școlaritate - 20%;
- responsabilizarea și pedagogizarea părinților – 20%;
- elaborarea unor cerințe unice față de procesul de evaluare și autoevaluare pentru învățământul online – 16%;
- altele – 15%.

În opinia managerilor școlari, elevii, cadrele didactice și părinții, în linii generale, au părere bună despre organizarea învățământului de la distanță. Cu siguranță, au fost și perioade de stres și surmenaj academic pentru copii, dar au fost depășite. Tot odată au fost observate un șir de probleme ale școlii, care necesită rezolvare, printre care îmbunătățirea calității educației, care ar trebui să devină cu adevărat prioritate națională. Activitățile online au unit colectivul de profesori și clasele de elevi, prin acordarea de asistență la necesitate colegilor.

La revenirea în școală, managerii școlari și-au propus un șir de sarcini și intervenții, printre care:

- să atragă mai multă atenție subiectelor despre securitatea și sănătatea vieții, în special în condiții de criză;
- să contribuie la dotarea instituțiilor cu tehnică digitală;
- să organizeze traininguri de formare cu cadrele didactice, cu elevii și părinții cu referire la dezvoltarea competențelor TIC;
- să dezvolte în continuare învățământul de la distanță și utilizarea platformelor de învățare online și în condițiile de organizare a procesului educațional tradițional;
- axarea pe formarea de competențe trans-disciplinare, atitudini și pe valori;
- revizuirea materialului predat și accent pe învățarea și instruirea reciprocă;
- aplicarea diverselor platforme educaționale;

- implementarea evaluărilor online la unele discipline școlare;
- desfășurarea activităților de pedagogizare a părinților prin instrumente online;
- mai multă atenție de acordat resurselor umane;
- reducerea numărului de ședințe și creșterea calității lor;
- un accent mai mare pe diverse forme de comunicare;
- mai puțin birocrație și hârtii inutile;
- crearea unei biblioteci digitale în școală și comunitate;
- implementarea unui registru electronic de evidență a realizării programelor și notelor/absențelor;
- încurajarea elevilor și a cadrelor didactice pentru elaborarea E-portofoliilor;
- implicarea mai activă a elevilor în procesul de învățare, pentru a realiza principiul "a învăța să înveți";
- valorificarea strategiilor cu caracter interactiv, conferințe, mese rotunde, dezbateri, seminare practice;
- accent mai mare pe calitate și mai puțin pe cantitate în educație;
- responsabilizarea angajaților pentru a-și îndeplini sarcinile la timp și corect;
- reorganizarea educației centrată pe copil;
- dezvoltarea în instituție a unei culturi a încrederii și a stării de bine.

Managerii școlari au comunicat că cauzele neimplicării sau implicării slabe în învățământul de la distanță sunt diferite:

- -mobilizarea resurselor umane și tehnice cu întârziere;
- -lipsa echipamentelor necesare;
- -unii profesori au vârstă înaintată;
- -unii profesori predau educația fizică sau artele și nu au o pregătire pentru învățarea de la distanță;
- -nu au telefon sau calculator performant;
- -cunosc slab TIC;
- -dezinteresul părinților;
- -lipsa materialelor didactice;
- -lipsa sprijinului diriginților etc.

Copiii nu au fost încadrați total sau parțial în procesul de învățare de la distanță din mai multe motive:

- se aflau la bunici fără arie de acoperire;
- în momentul când se organizează învățarea online, alt copil din familie utilizează calculatorul;
- uneori însăși părinții erau încadrați în munca de la distanță de acasă și erau ocupați;
- unii copii au fost implicați în munci agricole și de gospodărie;
- nu întotdeauna era bună calitatea Internetului;
- unii copiii erau bolnavi sau nu se trezeau la timp;
- unii copii se aflau cu părinții peste hotare;
- unii erau inhibați de prezența părinților sau distrați de zgomotul din casă;
- o parte din copii acordau ajutor bunicilor sau erau preocupați cu frații și surorile mai mici etc.;
- nu toți copiii reușeau să între în lecțiile video la o oră fixă sau se întrerupe conexiunea online;
- unii copii au crezut că odată ce nu pleacă la școală, atunci sunt în vacanță.

Concluzie: Astfel, în cadrul organizării învățării de la distanță, un rol destul de important a fost cel al **managerilor școlari**, care trebuiau să monitorizeze eficient procesul și să organizeze instruirea cu referire la utilizarea instrumentelor și a aplicațiilor online, precum și stabilirea unor reguli/ norme de comunicare și relaționare cu elevii și părinții lor. Ei singuri trebuiau să-și dezvolte abilitățile digitale, recurgând la suportul moderatorilor diferitelor cursuri online sau experimentând singuri.

În rezultatul intervențiilor în eficientizarea procesului de învățare de la distanță, managerii școlari și-au adus contribuția la organizarea unui program mai structurat și stabilirea unei periodicități a întâlnirilor online, pentru a preveni surmenajul școlar. Administrația instituțiilor au organizat un **orar mai stabil**, punând accent pe managementul timpului și a resurselor umane.

În condițiile în care managerii școlari au primit doar unele recomandări din partea MECC, au fost nevoiți să ia decizii rapide și să acționeze ferm, fiind adaptate la condițiile reale. Au fost puse în practică toate experiențele acumulate de la cursuri și schimbul de bune practici, dar a fost necesară implicarea directă în studiul instrumentelor de învățare de la distanță. Majoritatea managerilor școlari au folosit această perioadă ca pe o oportunitate de a învăța și de a experimenta lucruri noi.

Unele puncte slabe ale unor situații au fost transformate în oportunități pentru a valorifica toate posibilitățile de eficientizare a învățării de la distanță. Managerii școlari au simțit necesitatea întâlnirilor online cu cadrele didactice, atât formale în cadrul consiliului profesoral, cât și informale, în cadrul unor discuții individuale sau de grup. Unii manageri au organizat un tip de **cancelarie virtuală**, care a funcționat în unele instituții mai bine, în altele cu anumite dificultăți, în special ceea ce țin de aspectul de organizare tehnică și cunoașterea instrumentelor de învățare online.

Mesajele managerilor școlari către elevi și cadrele didactice, dar și către părinți au devenit mai puțin bazate pe principii și reguli stricte, fiind mai deschise și mai concentrate pe comunicare eficientă, pe starea emoțională a elevilor și profesorilor și pe identificarea unor relații de compromis și colaborare constructivă.

Managerii școlari au demonstrat că sunt o forță activă și responsabilă în organizarea procesului de învățare la distanță în condiții de criză. Ei au demonstrat implicare activă și responsabilitate în distribuirea chestionarelor, precum și a altor documente normative, au oferit consultanță în situații dificile cadrelor didactice și elevilor. O resursă importantă care a fost valorificată au fost părinții, care pe de o parte au manifestat înțelegere și au oferit suportul necesar copiilor lor acasă, dar pe de altă parte au înaintat cerințe exagerate față de școală. Destul de sugestive au fost propunerile cadrelor manageriale pentru toți actorii educaționali, dar și pentru autoritățile locale și centrale.

Atât elevii, cadrele didactice și manageriale, dar și părinții au menționat, că după 1,5 luni de organizare a învățământului de la distanță, lucrurile s-au ameliorat: au învățat din greșeli, au experimentat, au învățat multe lucruri noi, s-au adaptat la noile condiții. În procesul de organizare a procesului de învățare de la distanță a contat foarte mult **managementul la nivelul instituțiilor de învățământ**, prin crearea unor instrumente de dialog constructiv între cadrele didactice, dar și între profesori și elevi, profesori și părinți, pe diverse platforme educaționale și grupuri pe rețele de socializare. Așa cum majoritatea actorilor educaționali nu au avut o pregătire specială pentru utilizarea instrumentelor online, eforturile de a învăța au fost mai degrabă individuale, atât din partea cadrelor didactice, a elevilor, dar și a managerilor școlari, care deseori au apelat și la diverse instruirii organizate de persoane particulare sau companii.

Misiunea cadrelor manageriale a fost nu doar organizarea unui orar stabil sau crearea condițiilor de utilizare a instrumentelor și echipamentelor digitale, dar și asigurarea unui cadru care să permită eficientizarea învățământului de la distanță, în situația specifică de izolare la domiciliu și a tensiunilor legate de pandemie. O sarcină importantă a managerilor școlari a fost și acordarea unui sprijin pentru adaptarea conținuturilor curriculare și a strategiilor de învățare la condiții noi. Au fost multe intervenții de organizare a colaborării cadrelor didactice între ele, dar și a profesorilor cu elevii și părinții lor, pentru a determina regimul de activități, numărul și nivelul sarcinilor, timpul alocat pentru lucru la calculator etc.

Majoritatea managerilor școlari s-au implicat în organizarea unor formări improvizate a cadrelor didactice, precum și a elevilor, pentru stăpânirea unor instrumente digitale sau selectarea platformelor de învățare de la distanță.

4. Problemele identificate și soluțiile posibile

Cu certitudine atât cadrele didactice, dar și elevii și-au îmbunătățit substanțial abilitățile digitale, ceea ce a schimbat calitativ relația profesor-elev, dar și școală-familie. De asemenea societatea civilă a fost conectată mai activ la problemele educației, venind cu sugestii constructive de îmbunătățire, în special a modalităților de învățare de la distanță și a instrumentelor digitale.

Exercițiul de învățare de la distanță a fost urmat de un șir de invenții noi și descoperiri, creativitate și comunicare eficientă, a contribuit la consolidarea autonomiei învățării, dezvoltarea abilităților de muncă independentă, promovarea unei culturi a încrederii și a stării de bine. Totuși majoritatea respondenților (90%) au menționat faptul că elevii și profesorii simt nevoia de interacțiune în offline și așteaptă cu nerăbdare revenirea la școală.

Dar cel mai mult cadrele didactice, precum și elevii, părinții și managerii școlari au fost autodidacți, au învățat din experiența proprie, au studiat mai multe materiale și instrumente digitale, au comunicat activ cu colegii și au aplicat bunele practici, adaptate la particularitățile de vârstă, la condițiile concrete în care a fost organizat procesul educațional de la distanță. Un exemplu sunt mărturiile cadrelor didactice publicate în mass-media și pe rețelele de socializare¹⁶. (Anexa nr. 5).

Un element important a fost modalitatea de organizare a activităților de la distanță și folosirea diferitor instrumente și achiziții online. La începutul organizării procesului de învățare de la distanță, unii profesori au exagerat cu trimiterea sarcinilor către elevi prin email sau prin Messenger, fără să le explice cu amănunte conținutul lor și modalitatea de rezolvare. Mai ales că lipsea și un **orar stabilit**. De aceea elevii au remarcat, în special pe rețelele de socializare, că erau foarte încărcăți cu sarcini pe care le venea greu de rezolvat. Cadrele didactice stabileau sarcini zilnice sau săptămânale concrete de lucru, precum completarea unui jurnal al zilei/săptămânii, realizarea unor produse foto/video, elaborarea unor mini-proiecte, completarea Portofoliilor electronice etc. Ulterior MECC a venit cu un mesaj către cadrele didactice de reducere a sarcinilor expediate copiilor și a menționat despre caracterul lor preponderent creativ.

Cu referire la crearea unui orar al zilei pentru copiii, rolul părinților a devenit foarte important. Ei trebuiau să explice copiilor cum trebuie planificate activitățile de bază (ex. igienă, masă, studiu/serviciu, relaționare interpersonală, joacă/relaxare, somn); alimentația trebuie controlată riguros, pentru a fi sănătoasă și a nu duce la creșterea în greutate sau la alte condiții clinice; includerea activităților sportive, toate contribuind la un stil de viață sănătos; activitățile de relaxare și divertisment (vizionarea unui film/citirea unei cărți, jocuri interactive etc.).

De asemenea, s-a consolidat colaborarea dintre cadrele didactice din aceeași școală pentru a decide împreună orarul adaptat la mediul online, sprijin reciproc în desfășurarea orelor și dezvoltarea unei metodologii comune de a da teme și exerciții etc.

Deși un aspect provocator a fost disciplina copiilor în cadrul învățării online, în special în clasele primare și gimnaziale, cadrele didactice au stabilit împreună cu elevii anumite reguli de învățare de la

---

¹⁶ https://agora.md/stiri/69794/profesoara-despre-lectiile-online-a-trebuie-sa-invata-ca-un-elev-de-clasa-i-cum-chiulesc-copiii-de-la-ore-si-ce-spune-despre-studiile-la-distanca-video?fbclid=IwAR0FpFTITbTHZLtQBCx9Xot75HNIxscIqRST85mI_DI2y3RVR1Lb-m4vy4c

distanță (precum: punctualitate; organizarea tehnică din timp; ajustarea microfoanelor pe mute când nu comunică; exprimarea politicoasă și clară etc.) și au atras sistematic atenție respectării acestora.

La începutul organizării învățării de la distanță, majoritatea cadrelor didactice comunicau cu elevii câte 30 min. – o oră, sau chiar mai mult, astfel elevii se aflau în fața calculatoarelor câte 3-6 ore pe zi, neluând în considerare că aceștia trebuiau și să rezolve sarcinile propuse tot cu utilizarea tehnologiilor electronice. Astfel, toți actorii educaționali au înțeles că e necesar de limitat timpul și de respectat normele de lucru la calculator sau televizor, mai ales că copiii se aflau mai puțin timp la aer liber, nu erau încadrați în exerciții de mișcare și sport. Se știe, însă, că prezenta copiilor în fața unui calculator sau TV un timp îndelungat poate avea consecințe nefaste pe termen lung pentru sănătatea și echilibru emoțional al acestora. De aceea, în multe instituții, administrația și cadrele didactice au fost nevoiți să reorganizeze procesul educațional prin reducerea prezentărilor și lecțiilor online și accent puneau pe sarcini cu caracter individual, folosind și alte material de lucru: manuale, caiete, atlas-uri, culegeri de probleme, fișe, elaborarea de mini proiecte etc.

În baza discuțiilor organizate prin intermediul instrumentelor digitale cu unii elevi, cadre didactice și părinți, majoritatea din ei au remarcat faptul că în condiții de carantină s-au încadrat activ în lecțiile online, organizate de profesori – 45%; unii au realizat doar sarcinile propuse de profesori – 40%, dar au fost și copii (15%) care nu au realizat toate sarcinile și nu s-au implicat activ în activitățile online. 35% dintre din acești elevi au menționat că nu au avut probleme cu realizarea sarcinilor. Cauzele neimplicării sau implicării slabe sunt multiple, dar cele mai principale menționate sunt: sarcinile prea complicate – 40%, nu la toate disciplinele sunt organizate lecții online – 30%; nu dispun de posibilitate tehnică – 20%; nu sunt interesați – 10%.

De aceea cadrele didactice au devenit mai inventive, propunând elevilor sarcini, punând în valoare interesele lor. De exemplu, pentru a aprecia nivelul de implicare al elevilor în cadrul învățării online și a măsura emoțiile lor, unele cadre didactice au propus discipolilor săi să completeze un **Jurnal reflexiv**, în care erau notate succesele și dificultățile apărute zilnic sau săptămânal, dar și starea emoțională. Această metodă a devenit un bun exercițiu de autoorganizare și autoapreciere, dar a devenit și un barometru de verificare a stării emoționale a copiilor în situația de criză, de tensiune și chiar panică, în special când erau nevoiți mai mult să stea în casă. Majoritatea elevilor completau cu plăcere Jurnalul reflexiv, deoarece nu erau controlați direct și au acceptat această modalitate ca și o activitate distractivă și interesantă.

Cu referire la modalitățile de rezolvare a temelor pentru acasă, elevii au menționat: rezolvarea sarcinilor în caiet, scanarea sau fotografierea și expedierea către profesor – 35%; elaborarea unui mini proiect – 30%; rezolvarea testelor online pe platforma Moodle, unde văd punctajul imediat – 15%; realizarea sarcinilor pentru sine – 15%, nu primesc sarcini pentru acasă – 5%.

În cadrul discuțiilor de grup, organizate pe rețelele de socializare, elevii au menționat că învățarea de la distanță muncesc mai mult în comparație cu învățământul organizat în clasă, dar sunt și mai creativi; citesc mai mult despre metodele de învățare; comunică mai mult cu părinții; își structurează mai realist activitățile; selectează sau produs mini-clipuri cu mesaje și instrucțiuni pentru elevi; comunică mai des cu profesorii, pentru a se sincroniza și a nu supra-aglomera în această perioadă, precum și altele.

O problemă care a fost pe larg discutată în perioada pandemiei, provocată de virusul Covid-19, a fost cea a temelor pentru acasă (sarcini pentru extindere pe termen scurt și pe termen lung), precum și a modalităților de organizare a evaluării cunoștințelor și a abilităților elevilor. De exemplu unele cadre

didactice puneau accent pe repetarea și consolidarea materialului învățat anterior, iar alții pe învățarea materialului nou.

De asemenea nu a fost clară nici situația despre modalitățile de **evaluare** a produselor realizate de copii, unii punând accent pe autoevaluare, iar alți profesori – pe acordarea de note. În special, elevii se confruntau cu faptul că nu întotdeauna puteau să primească un feedback constructiv din partea profesorilor, s-au convins cât de important este să organizeze eficient sarcinile de lucru independent (teme pentru acasă), care trebuia să aibă o utilitate mult mai practică.

Deseori cadrele didactice au implicat și elevii, mai ales din clasele mai mari pentru a elabora sarcini și teste pe diverse platforme (Moodle, Google Doc, Zoom, Kahoot etc.), fiind aplicate atât în varianta interactivă, cât și în varianta de exersare individuală.

De asemenea o problemă pe lărg discutată între actorii educaționali, dar și societatea civilă a fost cea a modalităților de organizare a tezelor semestriale, a examenelor de absolvire, în special cele de BAC. Cu acest scop MECC a organizat mai multe discuții online cu elevii, cadrele didactice, managerii școlari, responsabilii din direcții și departamente. Pentru elevii absolvenți ai claselor a IV-a și a IX-a a fost luată decizia de a anula testarea națională în învățământul primar și examenele de absolvire a gimnaziului¹⁷. Notele la disciplinele de examen vor reprezenta media aritmetică, cu rotunjire până la întreg, a notelor medii anuale, obținute de elevi, la disciplinele respective. În baza Certificatelor de studii gimnaziale, elevii vor putea participa la admiterea în liceele teoretice și instituțiile de învățământ profesional.

Cât privește organizarea/ amânarea / anularea examenului național de BAC și desfășurarea admiterii în cadrul instituțiilor de învățământ superior din țară și peste hotare a fost o problemă mai complicată¹⁸. În multe state deciziile cu referire la organizarea examenelor de BAC au fost diferite. Unele state, precum Olanda, Franța sau Marea Britanie au anulat examenele de BAC, iar alte state, precum Germania, România, Suedia și altele au declarat că examenele de absolvire vor fi desfășurate, deși posibil vor fi deplasate pentru o perioadă mai târzie.

---

¹⁷ <https://mecc.gov.md/ro/content/testarea-nationala-invatamantul-primar-si-examenele-de-absolvire-gimnaziului-au-fost-anulate>

¹⁸ <https://mecc.gov.md/ro/content/ministerul-educatiei-culturii-si-cercetarii-organizat-o-sesiune-de-discutii-online-cu-elevii>

5. Concluzii și recomandări

Din analiza datelor colectate derivă următoarele **concluzii**:

1. Învățământul la distanță, fiind o etapă nouă și specifică în organizarea procesului educațional, deși a provocat uneori tensiune și frustrare, dar în mare parte a devenit o **alternativă importantă de reformare a întregului sistem educațional tradițional**. Dincolo de acumularea de cunoștințe și dezvoltarea competențelor, s-a demonstrat că școală ar trebui să fie pregătită să se adapteze la diverse contexte ale realității, să trezească emoții și atitudini, să clădească caractere, într-un context valoric. Elementele care au funcționat bine în cadrul învățământului de la distanță, pot servi drept repere pentru îmbunătățirea învățământului tradițional, organizat la școală. Printre aceste elemente sunt:
  - a) accent pe motivația mai înaltă a elevilor și valorificarea inteligențelor lor;
  - b) implicarea mai activă a elevilor în organizarea procesului de învățare cu caracter interactiv;
  - c) utilizarea unor instrumente digitale eficiente de învățare online și în cadrul învățământului tradițional;
  - d) folosirea multitudinilor de materiale și produse, preponderent din Internet (Google, YouTube etc.), alături de manuale și ghiduri metodologice;
  - e) implicarea mai activă a părinților în acordarea copiilor lor a unui suport logistic și material;
  - f) schimbarea stilului de învățare al cadrelor didactice de la cel autoritar, spre unul mai democratic și participativ;
  - g) studierea și valorificarea bunelor practici din țară și de peste hotare;
  - h) accentul de pus nu atât pe evaluare și notare, cât pe procesul de învățare, propunându-i sarcini mai puține și adaptate pe înțelesul copiilor, unora cu caracter personalizat etc.
2. Diferențele principale între învățarea de la distanță și cea tradițională sunt:
  - a) lipsa contactului direct al elevului cu profesorul în perioada învățării de la distanță, de aceea apăreau probleme de comunicare și înțelegere a sarcinilor;
  - b) mobilizarea mai largă a familiei în educația copilului, astfel parteneriatul școală-familie devenind mult mai consolidat în perioada de învățare de la distanță;
  - c) ghidarea elevilor spre a-și crea un sistem de autoorganizare și de autodezvoltare (mai important pentru viața copilului, decât sistemul creat și dirijat de către profesori);
  - d) acordarea unei atenții sporite securității online, unde copiii trebuie monitorizați sistematic de către părinte/tutore, în special minorii, pentru a nu utiliza diverse surse interzise sau a pierde timpul navigând pe Internet;
  - e) respectarea/dozarea timpului când copilul poate să stea în fața calculatorului, mai ales cei din clasele primare și gimnaziale (conform normelor - maximum 45 min. pe parcursul unei zile, în clasele primare și până la 2,5 ore în clasele mari);
  - f) munca cadrelor didactice este mult mai mare în cadrul învățării online, nevoiți să pregătească sarcini pe înțelesul elevilor, care se află la distanță;
  - g) acasă sunt multe lucruri pe care cadrele didactice nu le pot lua în considerație: condițiile de viață și trai diferite; faptul că copiii mai sunt implicați în munci agricole sau casnice; au grijă de animale sau frați/surori mai mici; nu toți dispun de calculatoare sau sunt mai mulți copii în casă la un calculator; viteza Internetului e diferită și capacitatea calculatorului la fel etc.
3. Învățarea de la distanță a adus o contribuție esențială pentru o schimbare de calitate a sistemului educațional, inclusiv atitudinea față de curriculum, în special față de conținuturi, ultimele mu ar

trebui să aibă un statut obligatoriu. În cadrul învățării de la distanță s-a pus accent pe dezvoltarea competențelor elevilor mai apropiate de viață și interesele lor, precum și formarea unor valori și atitudini față de ceea ce se întâmplă în societate și cu persoana însăși. Deși majoritatea copiilor au acces la Internet, în situația când stăm acasă, fără implicarea școlii, învățarea de la distanță ar fi ineficientă, deoarece nu se știe din ce surse/materiale deschise online s-ar fi folosit copilul. Resurse de predare și învățare online sunt foarte multe, însă important este selectarea celor care sunt captivante și interesante pentru elevi, dar cunoscute și de profesori.

4. Școala de la distanță a contribuit ca toți actorii educaționali să înțeleagă mai bine ce înseamnă cu adevărat învățarea autentică, fiind mai presus de curriculumul scris, programe și teste, de note, de controale frontale sau reguli rigide. Educația ar trebui să fie bazată pe caracteristicile și nevoile cele mai apropiate elevilor: curiozitate, autonomie, satisfacția de a fi parte dintr-un grup, de a contribui la factorul de schimbare, de a fi apreciat. Situația actuală din ultimii ani, în special din anul 2020, odată cu restructurarea radicală a procesului educațional de la distanță, față de cel tradițional și organizarea învățării online în condițiile de carantină, este necesar de a revedea substanțial politicile educaționale, în special cele ce țin de modalitățile de implicare a părinților, comunităților locale și a organizațiilor societății civile în asigurarea și evaluarea calității educației, atât la nivel de instituție, cât și la nivel național.
5. Învățarea de la distanță a devenit o oportunitate de a defini atât rolul elevului ca parte activă în învățare, cât și al cadrului didactic, care ar trebui să aibă în primul rând rolul de facilitator, să inspire învățarea și să o ghideze mai mult decât să o controleze. O parte din elevii nu s-au implicat în cadrul învățării online, nu atât din cauza că nu au avut posibilitate tehnică, ci nu au fost motivați, au beneficiat de alt mediu de învățare, decât cel bazat pe frică, control și autoritate din cadrul școlii, deseori manifestând forme de protest, din cauza sarcinilor complicate și multiple, oferite de profesori, dar deseori fără a oferi explicații în detalii.
6. Exercițiul de învățare de la distanță a demonstrat că competențele digitale trebuie dezvoltate, pentru a contribui la un șir de invenții noi și descoperiri, crearea de sarcini creativitate și comunicare eficientă. Mulți respondenți au menționat, că o metodă eficientă folosită la clasă, dar și în cadrul învățării de la distanță este cea a *investigației*, care încurajează elevii să găsească singuri soluții la problemele identificate și îi antrenează să gândească liber, critic și constructiv. Folosind creativ această metodă, elevii nu sunt tratați drept simpli receptori de informație de la profesor sau din manuale, ci singuri ajung la soluții, testează ipoteze și apoi le verifică. Așa cum învățarea în baza metodei investigației durează de regulă mai mult timp, tocmai instrumentele digitale pot fi utilizate pentru a transmite elevilor din timp informații, subiecte și detalii organizatorice. Aceasta va contribui substanțial și la consolidarea autonomiei învățării, dezvoltarea abilităților de muncă independentă, promovarea unei culturi a încrederii și a stării de bine.
7. În cadrul organizării procesului de învățare de la distanță, este necesar de reorganizat demersurile de predare-învățare-evaluare, accent punându-se pe noi paradigme ale educației, care includ nu doar însușirea de cunoștințe, ci în primul rând sistematizarea conținuturilor, utilizarea unor instrumente adecvate, practicarea unor tehnologii bazate pe joc, cercetare și creativitate, managementul eficient al timpului și al resurselor, alternarea activităților frontale cu cele individuale, valorizarea învățământului personalizat etc.
8. Printre problemele identificate de organizare a învățământului la distanță cele mai frecvente au fost: lipsa manualelor și altor resurse educaționale; elevii au simțit lipsa cadrului didactic (nu are

cine îți oferi sfatul/sprijinul necesar, atunci când întâlnești o dificultate); lipsa conectării la Internet sau viteza redusă, mai cu seamă când mai mulți membri din familie au nevoie de comunicarea online; nerespectarea orarului; lipsa unui sistem de autoorganizare din partea elevilor; surmenajul (prea multe sarcini la unele obiecte); apariția unor goluri în cunoașterea și practicarea platformelor online; formularea prea teoretizată a sarcinilor de către unii profesori pentru învățarea online; lipsa unui feedback constructiv dintre profesori și o parte de elevi; implicarea copiilor de către părinți în lucrările gospodăriei etc.

9. Cadrele didactice și elevii au propus și un șir de soluții care ar facilita organizarea procesului educațional la distanță: utilizarea eficientă a manualelor online și a surselor din internet; crearea unei platforme naționale, unde vor avea acces actorii educaționali; dezvoltarea competențelor în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale; formarea cadrelor didactice în domeniu; sarcinile ar trebui să poarte un caracter mai creativ și bazate pe motivația elevilor de a învăța să învețe; organizarea unor lecții virtuale în grupuri mai mici; punerea în aplicare a unui sistem unic de predare la distanță etc. Și totuși, atunci când școala nu poate asigura o instruire eficientă la distanță prin anumite instrumente, trebuie de implicat mai mult familia și însăși copilul trebuie învățat să învețe.
10. Majoritatea cadrelor didactice au fost nevoiți să-și modifice stilul de predare-învățare, precum și cel de evaluare. În lipsa unui control fizic sistematic în clasă, majoritatea și-au dat seama că modelul autoritar devine inutil și au început să practice tot mai mult elemente ale stilului democratic. Accentul s-a pus pe colaborare, dezvoltarea autonomiei și creativității, dar mai cu seamă pe responsabilitate și învățarea de luare a deciziilor. Mulți elevi au fost acceptați drept subiecți activi ai educației și co-autori ai propriei învățări, au primit împuterniciri, dar și libertate în organizare a muncii. Totodată și cadrele didactice au nevoie nu doar de suport tehnic, ci și emoțional.
11. Modelul învățării de la distanță vine cu mai multă frustrare și surmenare pentru toți actorii educaționali, pentru că lipsește cadrul rigid al școlii și metodele de control asupra elevilor. Deși această stare a consolidat autonomia elevilor mai conștienți, dar pe de altă parte, a demonstrat necesitatea reformării radicale a educației, în situația când elevii mai puțin responsabili ignorau deschis sarcinile profesorilor. Acesta demonstrează că cadrele didactice trebuie să-și regândească rolul de ghid și facilitator, pentru o învățare autentică, să utilizeze strategii interactive de învățare pentru a motiva elevii să învețe fără frică, monitorizarea strictă a implicării și un control rigid. Astfel, cadrele didactice au pus accent pe învățarea prin descoperire, combinând eficient instrumente digitale și non-digitale, propunând diverse sarcini creative și fișe de lucru pentru elevi.
12. Elevul - subiect al educației, trebuie să aibă un statut de coautor al unei învățări autentice, devenind un partener activ al profesorului, fiind interesat în primul rând pentru randamentul școlar propriu. El este implicat activ în învățarea activă, dezvoltându-se autonomia și responsabilitatea pentru deciziile luate, care au motivație intrinsecă. Elevii s-au adaptat mai repede noilor situații de învățare și au reacționat în mare parte pozitiv la toate provocările cadrelor didactice, demonstrând înțelegere și implicare activă.
13. Este necesar de dezvoltat **învățarea personalizată**, care presupune umanizarea întregului sistem educațional, accent punându-se nu atât pe respectarea prevederilor curriculumului scris, cât pe necesitățile reale ale copilului și dezvoltarea propriilor abilități și competențe. În cadrul acestei modalități, învață atât elevul, cât și profesorul, dar și persoanele cu care interacționează subiectul educației. Elevul ar trebui să fie învățat să învețe, să fie cunoscut cu metodele și tehnicile de

predare-învățare, în special cu cele ce țin de autoînvățare și învățare reciprocă, autoorganizare, autoevaluare și evaluare reciprocă. Pentru elev va fi creat un mediu de învățare independent, iar cadrele didactice vor deveni îndrumători autentici, mediatori și ghizi de învățare și vor acorda suport în situațiile solicitate de copil sau familie.

14. Învățarea ca proces va fi determinată în comparație cu învățarea axată pe produs. Sarcinile de lungă și de scurtă durată, propuse elevului pentru rezolvare independentă, întotdeauna vor purta un caracter deschis, bazate pe soluții multiple. Din multitudinea de sarcini propuse pentru rezolvare independentă, copilul le va selecta doar pe acelea care sunt mai aproape de interesul și inteligența sa. Fiecare copil va avea posibilitate să rezolve fiecare sarcină prin metoda sa, iar cadrele didactice vor aprecia nu atât răspunsul așteptat, ci cu precădere, va fi încurajat răspunsul inovativ al subiectului, identificarea propriei căi de rezolvare a sarcinii de către fiecare copil. Progresul fiecărui elev va fi comparat cu cel propriu, nu cu al altor colegi.
15. Importante ar trebui să devină metodele alternative de evaluare, de exemplu jurnalele de grup și agendele reflexive ale elevului, precum și un șir de ghiduri metodologice, fișe de control, fișe de autoevaluare și alte materiale elaborate de însăși elevii. În acest context parteneri de încredere ai cadrelor didactice vor deveni în primul rând părinții, care vor trebui și ei să fie cunoscuți cu principiile psiho-pedagogiei, dar și membrii comunității, inclusiv agenții economici, membrii ONG, autoritățile publice locale etc. Astfel, interacțiunea socială a copilului va fi mai largă, el având posibilitate să comunice nu doar cu colegii de clasă și cadrele didactice din instituție, dar și cu alte persoane din comunitate, învățând din experiența lor, valorificând bunele practici, inclusiv experiența proprie.
16. Programele de formare a cadrelor didactice și manageriale ar trebui regândite radical, axate pe învățarea de la distanță, ca o componentă complementară învățării tradiționale, dar și nevoia de dezvoltare a abilităților de gestionare a situațiilor de criză. În procesul de organizare a învățării de la distanță, însăși cadrele didactice au nevoie de o formare specială, axată pe principiile învățării autonome și independente, care vor trebui să furnizeze continuu un feedback constructiv pe înțelesul fiecărui copil, dar și a membrilor familiei lui, ajutându-i să progreseze pas cu pas. În procesul formării cadrelor didactice se va ține cont că foarte importantă este studierea minuțioasă a inteligențelor fiecărui copil și identificarea strategiilor de dezvoltare a abilităților și formare a competențelor cu caracter de integrare, printre care deprinderile de viață vor deveni prioritare. Fiecare copil va fi învățat conform ritmului său, nu va fi forțat de anumite împrejurări, iar locul notelor și aprecierilor subiective va fi înlocuit cu evaluarea prin descriptori și calificative, prin care va fi posibil de măsurat și apreciat nivelul de atitudini și valori, formate pe parcursul unui anumit timp de învățare personalizată. Astfel, fiecare copil va fi ajutat să-și atingă potențialul maxim, printr-un conținut individualizat și strategii personalizate, promovate atât prin contactul direct între cadru didactic și elev, dar și digital în unele situații impuse de anumite circumstanțe.
17. Modernizarea școlii este necesară prin implicarea unei echipe de specialiști-programatori care își vor aduce contribuția și formarea cadrelor didactice și a managerilor școlari pentru transformarea materiei în programe de învățare digitală și dezvoltarea unor lecții online cu pași prestabiliți, unde elevii primesc un feedback în timp real. Elevii să fie dotați cu tablete conectate la internet, unde pot fi încărcate manuale în format electronic, sarcini, chiar și posibilitatea de a organiza evaluarea online. De asemenea trebuie de rezervat timp pentru studiu individual și lucru asupra elaborării unor proiecte individuale sau de grup și organizarea implementării acestora.

18. Folosirea manualelor și a altor material didactice în format online direct de pe site-ul <http://ctice.gov.md/> a înlesnit activitățile propuse, fiind un suport important pentru învățare, deși nu au fost disponibile la toate disciplinele școlare;
19. Învățarea la distanță a demonstrat că este necesară remodelarea interacțiunii umane și a autorității la distanță. De exemplu, cadrele didactice au înțeles că pentru a fi ascultați mai bine și urmăriți de elevi au trebuit să utilizeze strategii cunoscute de elevi, să pună accent pe motivația intrinsecă, să formuleze sarcini preponderent cu caracter creativ, să conducă elevii spre un micro-management constructiv etc.
20. Învățarea de la distanță a demonstrat că este necesară organizarea unor activități speciale și cu părinții (o resursă valoroasă printre actorii educaționali, care pot atrage și inspira copiii lor în diferite activități), atât în ceea ce privește pedagogizarea lor, cât și în utilizarea instrumentelor digitale. Primul pas ar trebui să fie comunicarea mai insistentă a cadrelor didactice cu părinții, care trebuie să fie informați la timp în legătură cu modalitățile de predare online și obiectivele de învățare de la distanță în perioada de criză.
21. Este necesar de pus în valoare dezvoltarea inteligenței emoționale a copiilor și conturarea în primul rând a unei lumi spirituale, în care elevii devin mai responsabili, respectă conștient legile și normele etice, sunt pregătiți să acorde primul ajutor persoanelor cu nevoi speciale, să fie mai binevoitori, mai atenți și mai empatici. Elevii trebuie să fie educați să-și exprime liber opinia, să fie încrezuți în sine, să aprecieze corect posibilitățile sale și ale altor persoane, să analizeze critic lumea din jurul lor și să manifeste o atitudine cu precădere constructivă față de schimbare. Astfel, este nevoie de o schimbare radicală a educației, pentru o lume mai conștientă, mai flexibilă și mai bine pregătită pentru viață. În acest sens, implicarea în primul rând a părinților, dar și a membrilor comunității, în calitate de parteneri activi ai cadrelor didactice, este evidentă.
22. În perioada actuală tot mai multe persoane confirmă că nu sunt importante atât definițiile învățate pe de rost de către elevi (de cele mai dese ori în mod mecanic) sau ecuațiile matematice, unde, de regulă, copiii nu le văd rostul în viață, deoarece rămân în mare parte nevalorificate, nu au legătură directă cu viața elevului și viitorul lui. Mai importante sunt relațiile care se stabilesc între oameni, comunicarea eficientă și grija față de persoanele apropiate, adică atitudinile și valorile, care constituie fundamentul noii paradigme a educației de calitate.
23. Reorganizarea sistemului educațional ar trebui să aibă loc pornind de la necesitățile pieței muncii și a cerințelor copilului, familiei și ale comunității. În următorii 8-10 ani în R. Moldova este necesară o reformă radicală în domeniul educației, axată pe dezvoltarea unui învățământ individualizat, incluziv, practic și pro-activ.

Recomandări generale:

În contextul pandemiei de Covid-19, rezultatele chestionărilor și a discuțiilor virtuale cu cadrele didactice și managerii școlari, cu elevii și părinții, realizate pe rețelele de socializare (preponderent pe platforma Facebook), despre efectele și unele deficiențe ale învățării de la distanță, părerile au fost împărțite: unii consideră că cadrele didactice, părinții și elevii sau orientat destul de bine, organizând eficient învățarea cu ajutorul instrumentelor digitale. Alții, însă, au remarcat despre problemele cu care s-au confruntat zilnic (neorganizarea, lipsa contactului direct cu profesorii și colegii, slaba implicare a părinților, nepregătirea cadrelor didactice, lipsa tehnicii performante etc.). Fapt este că situația creată a fost una extraordinară și sistemul educațional, ca și întreaga societate, a fost luat prin

surprindere. Dar starea creată poate însemna un start nou pentru întreg sistemul educațional, inclusiv pentru cadrele didactice, elevi și părinți.

În baza opiniilor, mai mulți specialiști în domeniul educației au venit cu câteva *recomandări* pentru a eficientiza activitățile de învățare de la distanță și pentru a administra mai bine din punct de vedere metodic și emoțional:

- conformarea la contextele vieții și reorganizarea procesului de învățare de la distanță, luând în considerație noile condiții, învățarea din greșeli și manifestarea deschiderii pentru o schimbare de calitate;
- Metodologia privind organizarea învățământului de la distanță ar trebui să includă informații mai concrete cu referire la atribuțiile și responsabilitățile cadrelor didactice, a elevilor și a părinților în situații de criză, reglementarea timpului aflării în fața calculatoarelor și TV, îmbinarea regimurilor sincrone și asincrone a lecțiilor, întocmirea orarului activităților etc.;
- elaborarea de lecții video și programe educaționale pentru diverse situații de învățare, inclusiv de la distanță;
- perioadă de izolare acasă poate cauza depresie, stres și tensiune, atât în rândurile elevilor, a părinților, dar chiar și a cadrelor didactice și managerilor școlari, de aceea sunt binevenite activitățile de comunicare pe diverse teme de viață, ascultarea problemelor cu care se confruntă copiii, nu atât legate de programa curriculară, ci și cele cu referire la cultura generală;
- așa cum există o multitudine de platforme de lucru și instrumente digitale, pentru organizarea învățământului de la distanță, important este să se înceapă activitățile cu acelea care sunt cunoscute și posibile de utilizat, atât de elevi, cât și de cadrele didactice;
- atragerea atenției către copiii dezavantajați, care nu dispun de condiții egale de lucru, astfel acordându-le o atenție mai specială, atât de către cadrele didactice, cât și de colegi.

Etape propuse pentru reformarea sistemului educațional:

1. Aprecierea necesităților situației reale și identificarea problemelor, realizarea și analiza studiilor în domeniu, organizarea grupurilor de lucru cu experții naționali și locali, organizarea dezbaterilor în mass-media și cu societatea civilă, analiza sugestiilor venite din partea instituțiilor de învățământ, APL, ONG, instituții de stat și private, experți străini.
2. Elaborarea, revizuirea și aprobarea actelor normative, a regulamentelor și a instrucțiunilor cu referire la reorganizările sistemului educațional, reconceptualizarea Cadrelor de referință al Curriculumului Național, Cadrelor Naționale al Calificărilor, Planurilor-cadru.
3. Elaborarea și implementarea unui concept, de tipul "*Parteneriat pentru educație*", prin implicarea mai activă a tuturor membrilor comunității educaționale: elevi, părinți, cadre didactice, APL, ONG etc.
4. Reorganizarea radicală a managementului instituțiilor de învățământ din perspectiva noilor abordări ale reformei în domeniul educației, precum și un accent aparte de pus pe cultura organizațională a instituțiilor și dezvoltării autonomiei lor, pe cultura încrederii și starea de bine în instituție și în comunitate.

Recomandări specifice:

a) Pentru elevi:

- valorificarea dreptului la educație și accesul gratuit la programele educaționale, biblioteci și alte resurse de învățare, inclusiv platformele de învățare online, organizate de instituția de învățământ;
- demonstrarea responsabilității de a se implica activ în procesul de învățare din școală sau de la distanță, stabilit de instituția de învățământ și autoritățile locale sau centrale.

b) Pentru părinți/tutori legali:

- asigurarea accesului copilului la activitățile de învățare din școală sau de la distanță;
- asigurarea copilului cu materiale necesare și tehnologii/instrumente de învățare, inclusiv digitale;
- acordarea suportului pentru a implica copiii în actul de învățare, având drept scop ocupația acestora cu lucruri interesante și utile pentru ei: lectura cărților, vizionarea filmelor și emisiuni cognitive, invenții și creații proprii, jocuri și divertisment etc.;
- manifestarea monitorizării sistematice a activității copiilor și răspunderea pentru distrugerea echipamentelor și materialelor, în situații când aceștia aparțin patrimoniului unității de învățământ.

c) Pentru cadrele didactice, diriginți, angajați:

- respectarea actelor normative și a regulamentelor/ metodologiilor, inclusiv în situațiile de criză;
- identificarea modalităților prin care se oferă o experiență relevantă elevilor, organizarea desfășurării activităților didactice la clasă sau de la distanță și asigurarea calității actului educațional;
- plasarea accentului nu atât pe însușirea unor conținuturi academice, teorii și definiții, ci în primul rând pe organizarea procesului de a învăța să înveți și valorificarea multiplelor inteligențe ale copilului;
- manifestarea interesului sporit pentru participarea la activitățile de formare continuă în instituția de învățământ sau în centrele/instituțiile abilitate, inclusiv în domeniul TIC;
- asigurarea comunicării sistematice cu elevii și părinții/tutorii, oferirea de consiliere subiecților educațional și coordonarea activităților organizate cu celelalte cadre didactice în vederea asigurării continuității participării elevilor la procesul de învățare și asigurarea calității;
- reducerea volumului de conținuturi și de sarcini în condițiile organizării învățământului de la distanță, așa cum în contextele create important este nu atât numărul lor, ci în primul rând calitatea învățării, mai ales că copiii au și alte ocupații acasă legate de viața cotidiană și necesitățile familiei;
- crearea unui cadru educațional, prin promovarea unui echilibru între teorie (noțiuni/concepte relevante) și practică (aplicații/rezultate), cu accentul final pe ultima;
- colectarea feedback-ului de la elevi și părinți, persoane implicate în actul educațional cu referire la beneficiile și problemele procesului de învățare și transmiterea rezumatelor administrației instituției, organelor competente;
- intervenirea creativă și constructivă în soluționarea unor situații specifice, referitoare la eficientizarea procesului educațional, organizat în școală sau de la distanță.

d) *Pentru managerii școlari:*

- asigurarea accesului cadrelor didactice și a elevilor la programe și platforme educaționale online și conectarea instituției la Internet de calitate;
- stabilirea, împreună cu cadrele didactice și elevii, a unei platforme educaționale online de bază, aplicațiile și resursele educaționale necesare pentru asigurarea calității procesului educațional;
- crearea unei platforme online de tip cancelarie virtuală, pentru o evaluare proprie asupra nevoilor și preferințelor pe care le au cadrele didactice care predau de la distanță;
- întocmirea unui program operațional și a unui orar stabil de activități de la distanță pentru fiecare disciplină și monitorizarea sistematică a respectării acestuia de către cadrele didactice și elevi;
- oferirea unor programe de consiliere pentru elevi, părinți/tutori la necesitate;
- elaborarea unor planuri de administrare a situațiilor de criză și elaborarea de modele concrete de lucru la distanță;
- dezvoltarea interesului pentru formare autentică a cadrelor didactice în condițiile instituției și luând în considerație contextele concrete în care se desfășură procesul educațional;
- încurajarea cadrelor didactice pentru elaborarea lecțiilor online și transmiterea lor live pe diverse rețele sau în filmări personale pe YouTube;
- organizarea unor întâlniri informale în cadrul instituției, unde cadrele didactice ar trebui să discute mai mult între ei despre nevoile unui elev și pentru a calcula ritmul și capacitatea lor reală de lucru cu aceștia, orientându-se astfel spre valorificarea multiplelor inteligențe ale copilului și dezvoltarea competențelor cu caracter de integrare;
- dezvoltarea competențelor generale și specifice, operaționalizate prin lucruri practice funcționale, orientate spre produse concrete și finalizată prin orientare profesională în funcție de aptitudinile și preferințele copilului;
- asigurarea colectării unui feedback constructiv de la elevi, părinți și cadre didactice, alte categorii de personal implicat în organizarea procesului de învățare, inclusiv de la distanță cu scopul îmbunătățirii calității educației;
- actualizarea fișelor postului angajaților cu atribuții la organizarea activităților în situații speciale sau de criză, în care să se regăsească și atribuții specifice, indicatori de performanță privind proiectarea, realizarea și evaluarea activităților de învățare de la distanță;
- un proiect eficient pentru învățarea de la distanță ar putea fi: „Școala sunt eu”. În aceste condiții copiii sunt ghidați de maturi să-și dezvolte pasiunile sale, pornind de la inteligențele sale. Copiii sunt motivați să-și alcătuiască sarcini creative și plăcute pentru sine chiar și în aceste condiții: pot inventa ceva neobișnuit, pot desena, dansa, compune poezii, viziona filme bune împreună cu familia și discuta subiectele lor, citi noi cărți, organiza jocuri distractive și sportive cu membrii familiei, descoperi noi rețete culinare, ajuta părinții în treburile casnice etc. Astfel, elevii vor deveni mai sociabili, responsabili, activi și interesați de dezvoltarea lor personală.

e) *pentru Organele Locale de Specialitate în Domeniul Învățământului (DGETS, OLSDI), instituții de formare continuă și instituții superioare de învățământ)*

- elaborarea unui Plan operațional de intervenție educațională pentru situațiile de criză, adaptate la specificul regional și local, în baza documentelor normative elaborate la nivel național;
- elaborarea unui program operațional pentru dotarea elevilor din familii defavorizate cu dispozitive necesare educației de la distanță;

- dezvoltarea competențelor digitale și formarea cadrelor didactice și manageriale cu referire la utilizarea instrumentelor și a platformelor online printr-un curs practic (de exemplu: "TIC și aplicații practice");
- accesibilizarea cursurilor online prin garantarea infrastructurii necesare fiecărui cadru didactic și elev, ca să poată onora egalitatea de șanse;
- organizarea procesului de pedagogizare a părinților, care ar putea contribui esențial printr-un suport metodic oferit copiilor la necesitate, să încurajeze imaginația și creativitatea, organizarea activităților în comun: de exemplu, ore de lectură în familie (toată familia citește împreună), jocuri de rol, simulări, elaborarea orarului de învățare și muncă, pregătim cina împreună, discuții în contradictoriu despre viață, cultură și situații de risc, studii de caz etc.;
- realizarea de resurse educaționale, ca suport de predare și evaluare, precum proiecte didactice de scurtă și de lungă durată, produse PPT, filmulețe, animații de predare, seturi de exerciții cu feedback imediat, teste de evaluare online, experimente video și interactive, rapoarte cu activitatea online individuale și ale clasei, planșe, jocuri educaționale;
- elaborarea unor publicații, în care să fie prezentate exemple de bune practici cu referire la organizarea învățării din perspectiva calității și eficienței ei pentru elevi;
- asigurarea cadrelor didactice și manageriale, implicate în webinarile cu adeverințe de participare (pentru completarea dosarului profesional și pentru motivația acestora în calitate de formatori locali/naționali);
- dezvoltarea programelor de învățare la distanță, pentru copiii care au dificultăți de deplasare, platforme de e-learning inițiate de MECC, modele de lecții predate online pentru fiecare disciplină, modele de testare online;
- elaborarea unor ghiduri metodologice, care să fie un suport calitativ pentru cadrele didactice în planificarea activităților educaționale, ținând cont de competențele curriculare care trebuie dezvoltate, inclusiv a celor digitale;
- monitorizarea sistematică a organizării și desfășurării procesului de învățare, inclusiv de la distanță;
- colaborarea cu autoritățile publice locale și agenții economici în vederea asigurării elevilor din familiei defavorizate cu echipament digital și conectarea la Internet de calitate;
- organizarea unor sesiuni de informare și schimb de bune practici cu cadrele didactice și managerii școlari, precum și cu consiliile elevilor, comitetele de părinți, ONG și persoane interesate în modernizarea procesului educațional.

f) *pentru Guvern și MECC*

- reformarea sistemului educațional pentru a fi adaptat la cerințele pieței muncii, prin crearea unui mecanism stimulatoriu pentru cadrele didactice și de atragere a tinerilor să rămână să învețe și să lucreze în țară, prin promovarea unor sisteme de credite pentru educație;
- elaborarea unei concepții naționale, care va prevedea că instituțiile de învățământ, culturale, sportive și științifice să devină *Centre educaționale comunitare* – un nou tip de instituții, deschise pentru comunitate, care să ofere servicii educaționale nu doar pentru elevi, dar și pentru toți membrii comunității: studii aprofundate a limbilor, cercuri pe interese (aplicative, cognitive, științifice, sportive), activități de divertisment, dezvoltarea abilităților cu caracter de integrare etc. Astfel va fi consolidată baza materială a instituțiilor și va crește imaginea acestora în societate;
- reconceptualizarea radicală a Planurilor-cadru de învățământ, unde accent ar trebui de pus pe reducerea nr. de obiecte obligatorii și creșterii ponderii Curricula la decizia instituției, reorganizarea profilurilor, în special în cazul implementării modelelor alternative, incluse în

Planul-cadru, formând grupurile de elevi nu neapărat pe clase, ci în primul rând pe interese de studiu. Pentru elevii din învățământul liceal ar putea fi incluse în Planul-cadru specializările, în funcție de orientarea profesională și vocația elevilor. În acest caz, ponderea pregătirii teoretice ar trebui de redus (care la moment include până la 90%) și de extins dezvoltarea compartimentelor practice, aplicative (până la 30% din timp). Cu acest scop este necesar să fie dotate laboratoare și ateliere dotate pentru practică sau de utilizat baza instituțiilor, organizațiilor, întreprinderilor din comunitate;

- reorganizarea învățământului extrașcolar în cadrul centrelor educaționale comunitare, unde să fie dezvoltate secțiile pe activități extrașcolare, în special în domeniul tehnic, artelor și a sportului. Astfel, elevii vor avea posibilitatea să se implice în activități extrașcolare, fără a pleca din instituții. Pentru centrele în care copiii și tinerii înregistrează rezultate înalte, obținând rezultate de excepție la nivel național și/sau internațional, să fie constituite grupe de performanță, dar care ar trebui susținute suplimentar financiar și logistic de către stat. Astfel sunt necesare investiții mai mari pentru a pregăti copiii/tinerii să participe în cadrul diverselor concursuri, olimpiade și alte activități, prezentând cu onoare R. Moldova și consolidând astfel imaginea țării în regiune și în lume;
- actualizarea documentelor și actelor normative, care reglementează organizarea procesului educațional de la distanță și online, în concordanță cu legislația în vigoare;
- elaborarea Planului național de organizare a procesului educațional în situații de criză (pe termen scurt și pe termen lung);
- crearea unui portal unic ca și o totalitate a platformelor și instrumentelor de învățare de la distanță și online;
- dezvoltarea instrumentelor și achizițiilor digitale pentru toți actorii educaționali: preșcolari, elevi, cadre didactice, manageri școlari, părinți, specialiști în educație, în vederea monitorizării, acordării de suport și îmbunătățirii accesului la educație de calitate;
- dezvoltarea infrastructurii și regândirea sistemului educațional în timp real pentru a fortifica oportunitățile actuale și orientarea spre modelul digital, altfel atingând anumite performanțe, legate de dezvoltarea profesională accelerată a cadrelor didactice, valorificarea unui leadership real, accesarea unor resurse globale;
- regândirea și eficientizarea bugetului educației orientat spre reformarea și dezvoltarea sistemului educațional, inclusiv organizarea procesului educațional de la distanță și crearea/utilizarea de platforme educaționale online care pot ajuta copiii și familiile, în special a celor dezavantajate pentru a asigura egalitate de șanse;
- elaborarea unei concepții de formare a cadrelor didactice, axată pe nevoile elevilor, a părinților și a comunității, în vederea proiectării, implementării și evaluării activităților de învățare, organizate în școală sau de la distanță, precum și gestionarea activității elevilor pe platforme de învățare online;
- plasarea pe site specializate a tuturor manualelor școlare în format online și a ghidurilor metodologice în ajutorul elevilor, părinților și a cadrelor didactice (la moment sunt plasate doar 27% din materialele menționate);
- modernizarea programelor de orientare profesională și ghidare în carieră și crearea în instituțiile de învățământ secundar sau în centre comunitare (în special pentru elevii claselor a VII-IX-a) a unui mecanism modern de asistență psihopedagogică diferențiată, având ca scop orientarea profesională și dezvoltarea în carieră a copiilor, promovarea unui mediu tehnologic favorabil dezvoltării durabile și explorarea competențelor pentru profesiile viitorului;
- formarea cadrelor didactice de a aplica o abordare centrată pe elevi, suport mai larg acordat copiilor cu dificultăți de învățare sau a copiilor expuși riscului de abandon școlar, recalificarea

profesorilor pentru a susține noua paradigmă educațională bazată pe dezvoltarea de competențe și formarea de achiziții practice;

- elaborarea programelor de formare continuă pentru cadrele didactice și managerii școlari și acreditarea acestor programe pentru dezvoltarea competențelor de integrare a tehnologiei în procesul educațional, precum și plasarea accentului în cadrul stagiilor de formare de comunicare, interactivitate, cooperare, schimb de bune practici, învățarea bazată pe sarcini de lucru, învățarea constructivistă, strategii interactive, elaborarea și implementarea proiectelor educaționale etc.;
- elaborarea și promovarea unui modul pentru elevii din clasele primare și gimnaziale cu caracter trans-disciplinar, având drept scop integrarea tehnologiilor în procesul educațional, de exemplu: *"Educație tehnologică și aplicații practice"*;
- elaborarea și promovarea unor proiecte naționale, bazate pe abordarea trans-disciplinară, de tipul *"Descoperim R. Moldova împreună"*, care să trezească curiozitatea, creativitatea, precum și ingeniozitatea copiilor și a cadrelor didactice, cu implicarea activă a părinților și a membrilor comunității, contribuind astfel la educația patriotică, valorificarea monumentelor și patrimoniului istoric, cultural și natural ale neamului;
- orientarea învățământului spre *crearea și promovarea unei culturi a calității în sistemul educațional*, având drept scop de bază dezvoltarea și consolidarea procesului de descentralizare, cu accent pe consolidarea autonomiei instituțiilor și pe creșterea responsabilității asumate a tuturor factorilor de decizie și a personalului angajat. Consolidarea autonomiei instituțiilor își va aduce aportul la motivarea și implicarea acestora în procesul de gestionare a resurselor financiare, fapt ce dezvoltă inițiativa și managementul eficient al resurselor dobândite;
- susținerea din partea statului a învățământului de alternativă, prin creșterea finanțării programelor educaționale alternative, alături de cele tradiționale. Stimularea apariției și dezvoltării instituțiilor care promovează alternative educaționale, creează posibilități de a susține noile modele educaționale, bazate pe activitatea practică, abordarea trans-disciplinară în dezvoltarea competențelor, axarea pe mediul valoric de formare și mai puțin pe cel de evaluare și control. Astfel, alternativele educaționale pot contribui substanțial la schimbarea de mentalitate a cadrelor didactice din școli, a părinților și a membrilor comunității prin implicarea lor mai activă, dar și a copiilor prin valorile, atitudinile și abilitățile pe care le dețin la absolvirea programelor. În parteneriat cu autoritățile publice locale și cu asociațiile de părinți, prin programe alternative, se pot oferi programe de tipul *"Școala după școală"* în instituțiile de bază, activități educative, de timp liber, pentru consolidarea competențelor dobândite sau de accelerare a învățării, precum și activități de învățare remediară.

g) *pentru societatea civilă (mass-media, ONG, agenți economici, voluntari)*

- promovarea și încurajarea autorilor inițiativelor pentru consolidarea unui *Parteneriat pentru educație*, prin implicarea activă a tuturor membrilor comunității educaționale: elevi, părinți, cadre didactice, reprezentanții APL și ONG etc. În acest scop este necesară crearea unei baze de idei pentru elaborarea Concepției bazată pe consens național cu referire la implementarea politicilor în domeniul educației.
- în scopul realizării cerințelor actelor normative în domeniul educației parentale, se propune studierea și promovarea bunelor practici în ceea ce privește activitatea unor *Academii a Părinților* – centre de instruire parentală la nivel de raion/municipiu, care să aibă menirea de a pregăti părinții pentru a se implica mai activ și profesionalist, în calitate de parteneri ai instituțiilor de învățământ. Aici pot fi implicați în calitate de formatori însuși părinții care au experiență în domeniul educației, nu neapărat pedagogii.

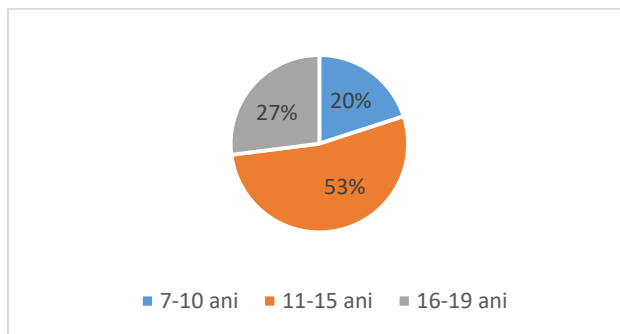
- contribuția prin diverse activități la consolidarea autorității și imaginii cadrului didactic în societate, având un statut de ghid sau îndrumător pentru elevi în organizarea și desfășurarea procesului educațional de calitate;
- stimularea tinerei generații pentru a îmbrățișa profesia de dascăl și promovarea bunelor practici ale instituțiilor și cadrelor didactice în diverse proiecte, programe, materiale mass-media etc. și formularea unor propuneri constructive pentru îmbunătățirea calității educației la toate treptele de școlaritate;
- coalizarea experților locali, naționali și internaționali în educație pentru analiza constructivă și critică, discutarea situației din sistemul educațional și formularea de recomandări, valabile pentru toți actorii implicați, precum și membrii societății;
- inițierea unor programe de culturalizare în domeniul leadership-ului și asumării responsabilităților de către fiecare membru al comunității;
- dezvoltarea programelor de tipul Teleșcoala – susținute de posturi de televiziune și radio, pentru copiii, axate nu atât pe transmiterea unui set de conținuturi, cât pe identificarea strategiilor de învățare eficientă, dezvoltare a creativității și modalităților de implicare interactivă.

Anexe

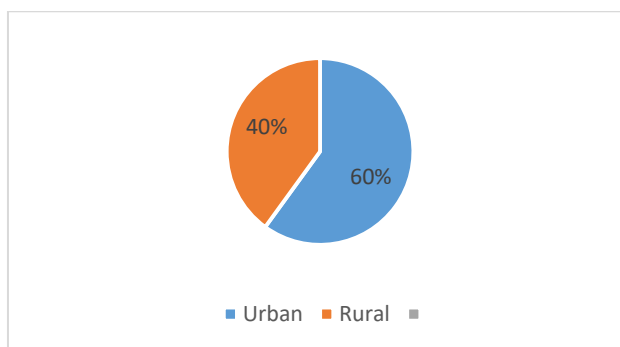
Anexa nr. 1. Rezultatele administrării online a Chestionarului *Elevii*

Total chestionare completate: 33.500.

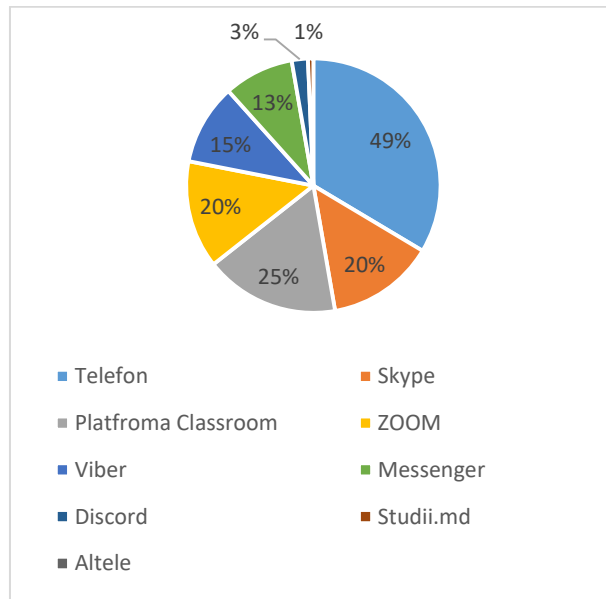
1. Vârsta respondentului

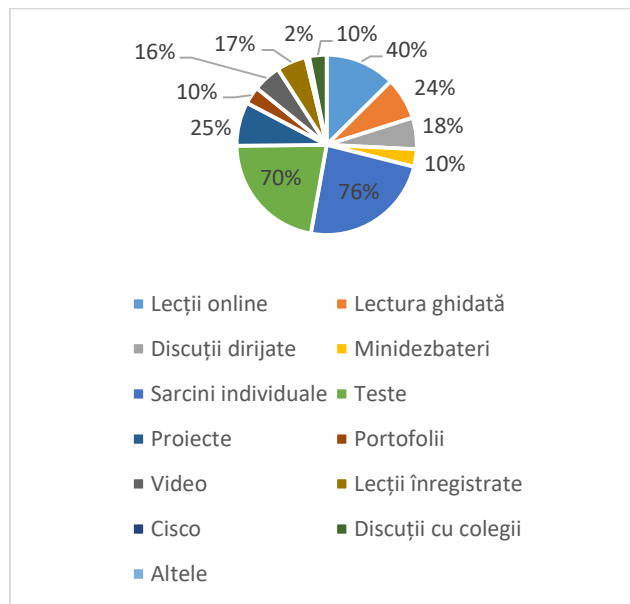
2. Mediul în care se află instituția de învățământ

3. Prin ce modalități ai prefera să desfășori activități de învățare cu profesorii în această perioadă?

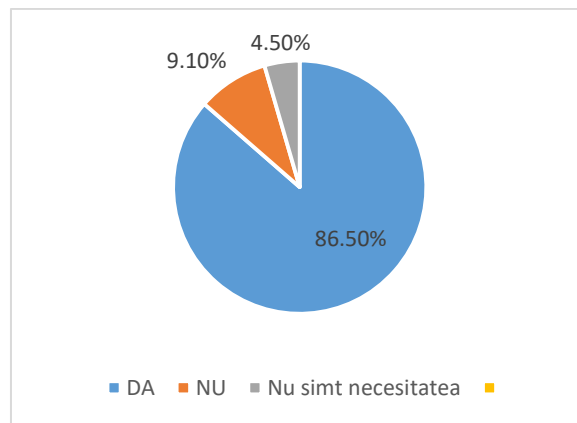

4. În ce tipuri de activități de învățare online te-ai implicat în ultimele săptămâni?

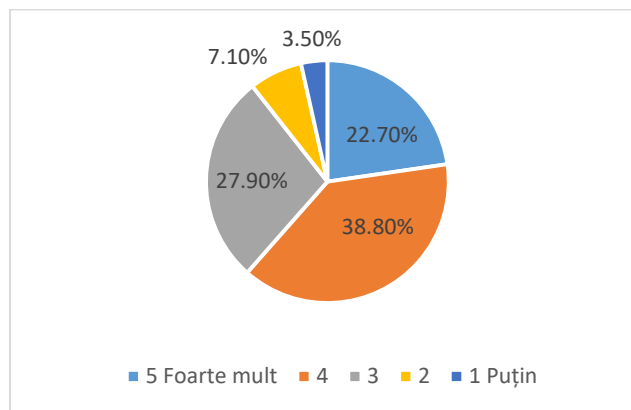

5. Consideri că este necesară interacțiunea online cu profesorii în această perioadă?

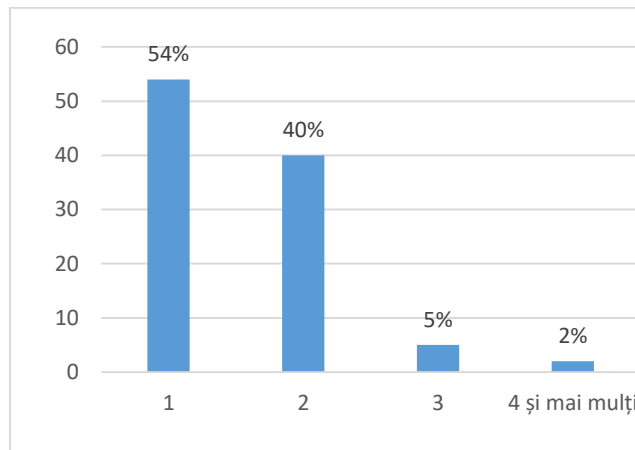
6. Cât de mult crezi că ai înțeles sarcinile pentru lucrul independent?

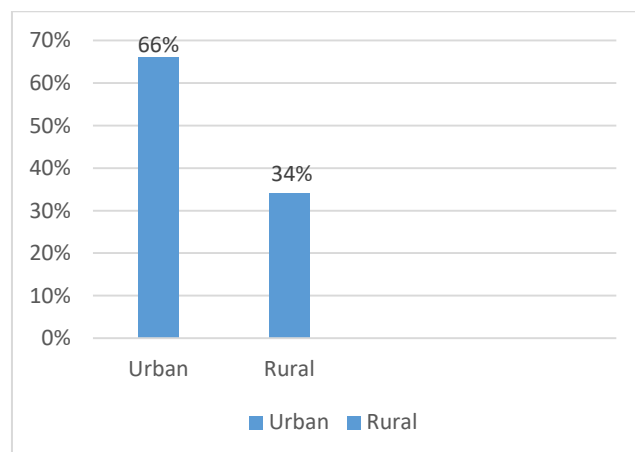
Anexa nr. 2. Rezultatele administrării online a Chestionarului Părinții

Total chestionare completate: 22.500.

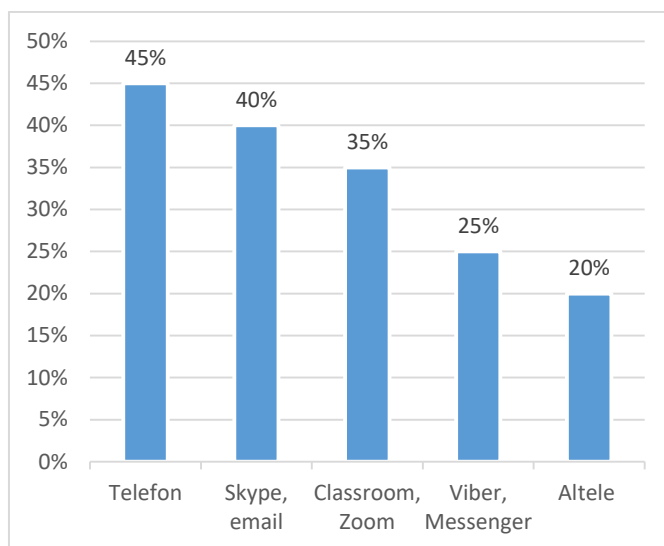
1. Câți elevi învață la școală?

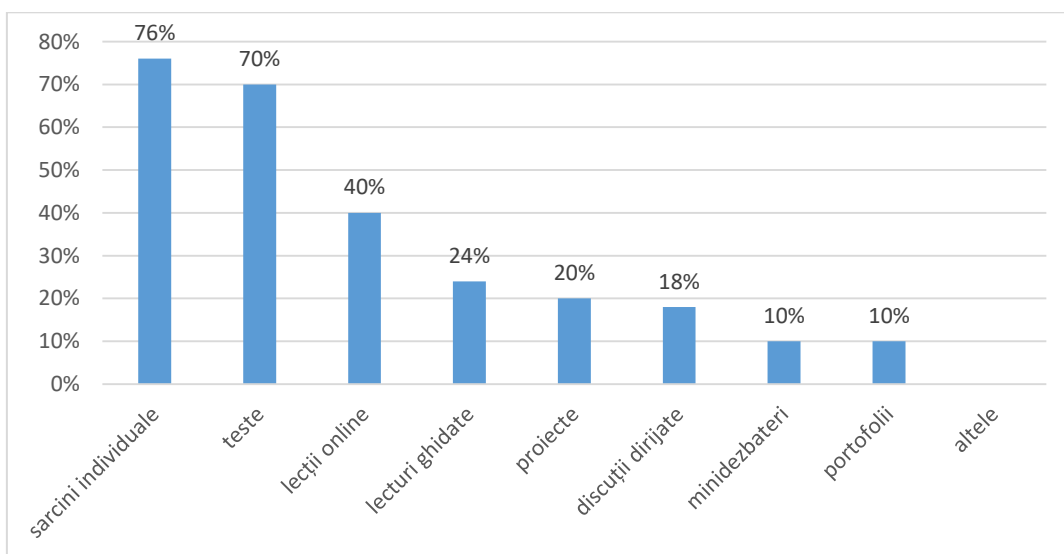
2. Mediul în care se află instituția de învățământ

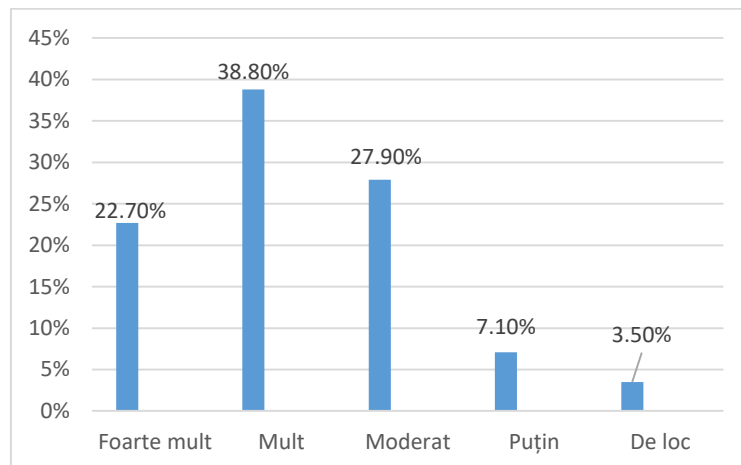
3. Care au fost cele mai solicitate instrumente digitale, utilizate de copiii?

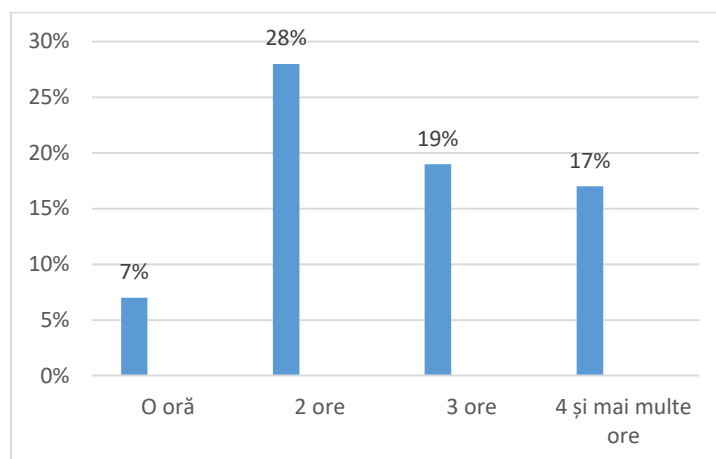
4. În ce tipuri de activități de învățare online s-au implicate copiii în ultimele săptămâni?

5. Cât de mult ați înțeles sarcinile propuse de cadrele didactice pentru lucrul independent?

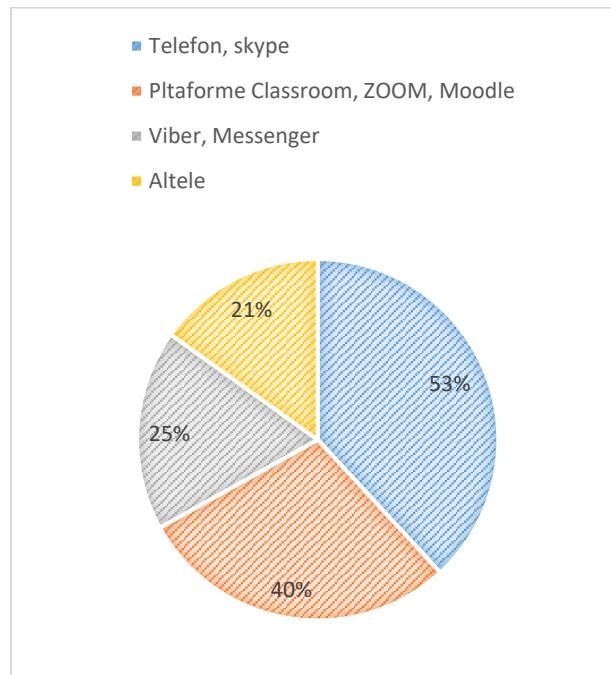
6. Cât timp pe parcursul zilei v-a luat lucrul pentru îndeplinirea sarcinilor propuse?

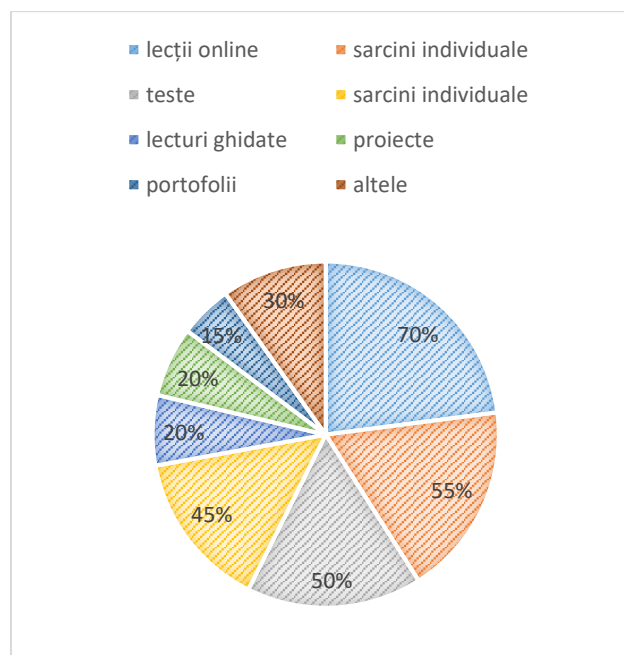
Anexa nr. 3. Rezultatele administrării online a Chestionarului Cadrele didactice

Total chestionare completate: 5.350.

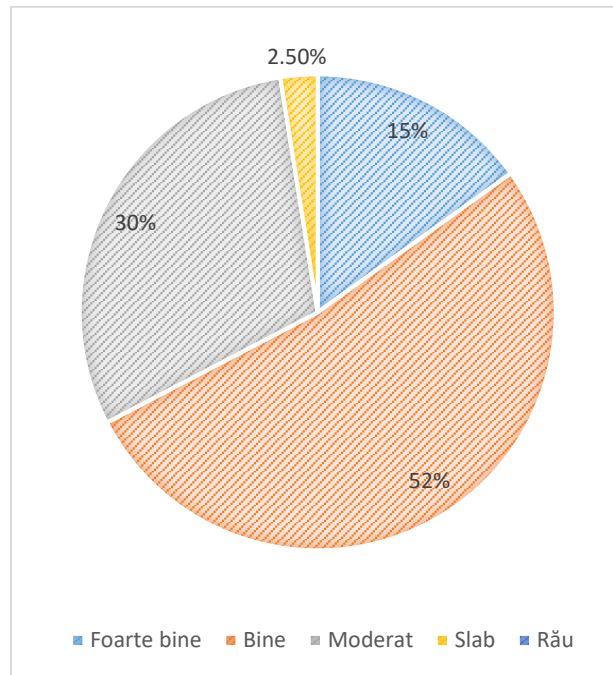
1. Modalitățile preferate ale cadrelor didactice de desfășurare a activităților de învățare online

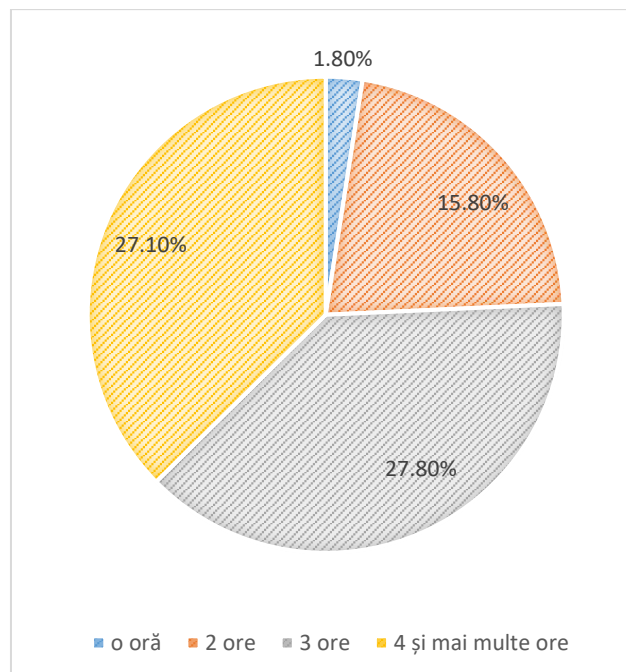
2. Tipurile de activități de învățare online organizate de cadrele didactice

3. În ce măsură profesorii cred că elevii au înțeles corect sarcinile propuse pentru lucrul independent?

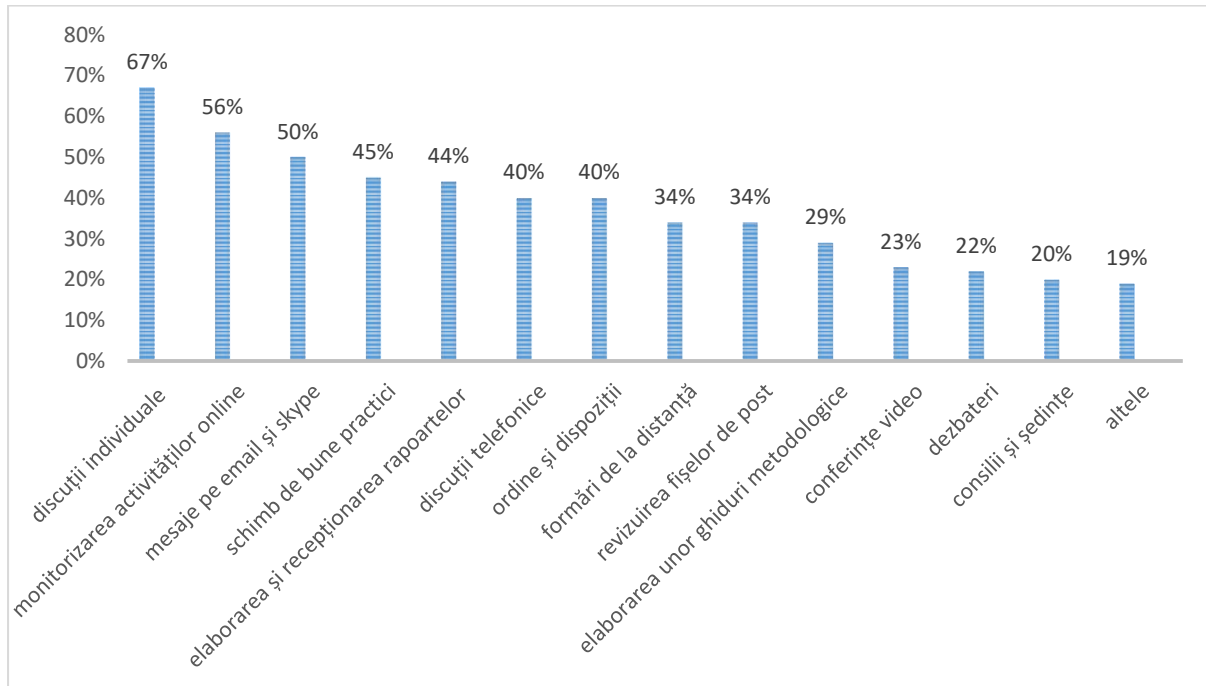
4. Care este numărul de ore rezonabil pentru lucru independent în condiții de învățare acasă?

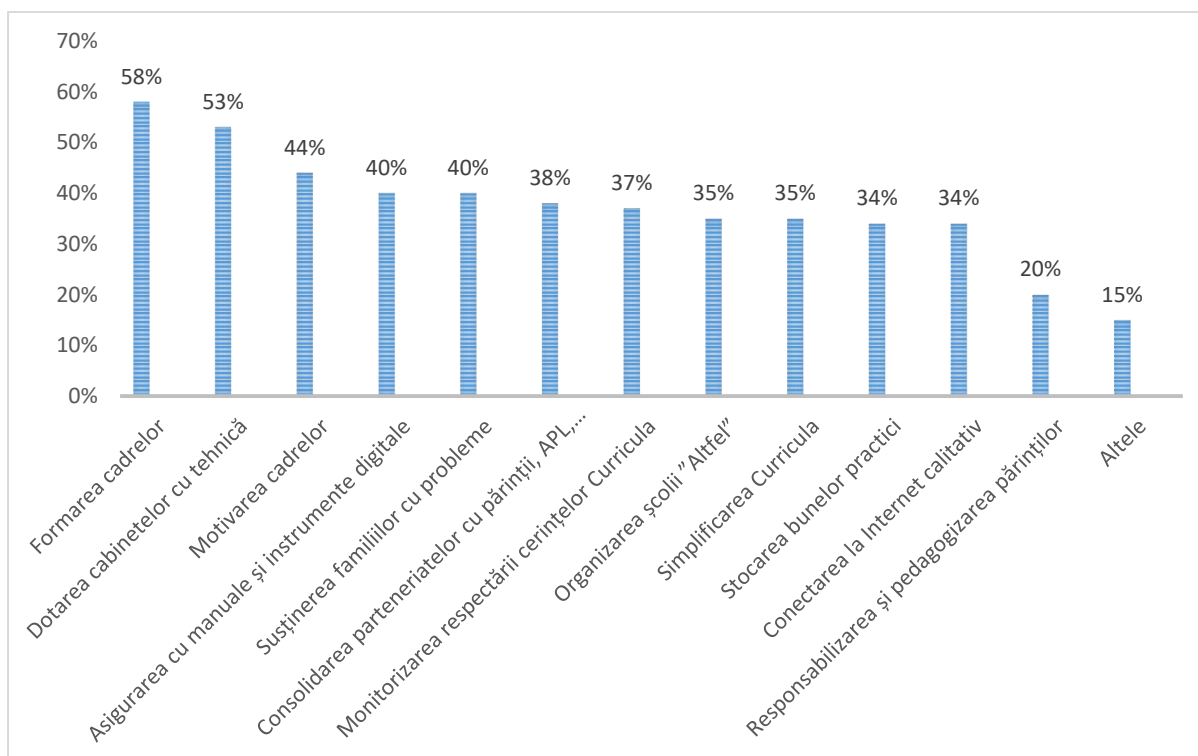
Anexa nr. 4. Rezultatele administrării online a Chestionarului Cadrele manageriale

Total chestionare completate: 650.

1. Ce activități de management online ați organizat cu cadrele didactice, elevii și părinții în perioada învățării online?

2. Ce propuneri aveți pentru autoritățile locale și centrale?

Anexa nr. 5. Opiniile cadrelor didactice privind învățarea online:

Nina Mândru, învățătoare, Orhei: "În opinia mea cadrele didactice care posedă instrumentele digitale ar trebui acorde suport colegilor, oferindu-le ajutor concret și materiale. Am propus lansarea campaniei "Ajută-ți colegul". Cu siguranță sunt cadre didactice cu mai puțină experiență. Ei au nevoie de conectare cu colegii lor din școală, chiar și din raion și am putea cumva, într-un mod prietenos, să le sugerăm idei. Personal am încercat mai multe modalități de predare la distanță și pot să ofer ajutor, doar să știu cui și când" (Facebook).

Virginia Vangheli, învățătoare: "Am fost nevoită să mă familiarizez cu noile tehnologii, astfel încât să ajungă în casele copiilor. A trebuit să învăț ca un elev de clasa I. Deși îmi reușește să continu lecțiile online, studiile la distanță nu pot înlocui școala și legătura strânsă care se formează între elev și învățător. Elevii elaborează diverse proiecte, le prezintă, recitaluri de poezie, iar temele mi le transmit individual în privat, pe Messenger, le verific, vin acolo cu anumite sugestii, expresii de sprijin, de laudă și în felul ăsta parcă merge treaba"¹⁹.

Natalia Pescariu, învățătoare, Chișinău: "Ne-am pomenit într-o situație imprevizibilă, peste care se adaugă și îngrijorare, nedumerire, dezamăgire, dar și responsabilitate, conștiinciozitate, credință, prudență, rezistență. Nu pot să zic că eram pregătită pentru așa o provocare. Unele resurse digitale informaționale știam cum să le utilizez, despre altele auzeam pentru prima dată. Așa că noi, cadrele didactice, am început să ne încurajăm reciproc și să ne ajutăm prin toate căile de comunicare. Ne-am mobilizat cu toții: învățător, elev, părinte pentru a asigura procesul educațional. Totuși, consider că predarea prin rețelele sociale nu poate înlocui procesul didactic"²⁰.

Angela Burdeniuc, profesoară, Bălți: "Una dintre provocări a fost *nevoia adaptării rapide a cadrelor didactice la noile cerințe*. Fiecare ne-am angajat să *găsim* posibilități, pentru că unii posedă competențe digitale și se pot descurca foarte ușor pe anumite platforme, alții mai puțin. Ne-am inclus foarte repede în acest proces pentru că nu vrem să pierdem temele și atenția copiilor" (Facebook).

Dumitru Bob, director, s. Sipoteni, r-l Călărași: "Lecțiile online se desfășoară conform orarului, de la 8:00, fiind plasată online. Profesorul intervine cu explicații în conferințe video la necesitate, iar elevii au timp pentru sarcini care sunt îndeplinite în format Google. Profesorul, după ce le verifică, vine cu feedback"²¹.

Cristina Popușoi, învățătoare, Chișinău: „De multe ori sunt asistată și de părinții care stau alături. Sarcinile pe care le au de îndeplinit, copiii le fotografiază și le expediază învățătoarei care le verifică și vine cu sugestii, uneori prin telefon. Totodată, pentru un copil care temporar nu poate participa la lecții din cauza stării de sănătate, este pregătire un material individual. Copilul rezolvă în măsura

---

¹⁹ https://agora.md/stiri/69794/profesoara-despre-lectiile-online-a-trebuit-sa-invata-ca-un-elev-de-clasa-i-cum-chiulesc-copiii-de-la-ore-si-ce-spune-despre-studiile-la-distan-ta-video?fbclid=IwAR0FpFTITbTHZLlTQCx9Xot75HNIxscIqRST85mI_DI2y3RVR1Lb-m4vy4c

²⁰ <https://agora.md/stiri/69523/Invatatoare-din-chisinau-predarea-prin-retelele-sociale-nu-poate-inlocui-procesul-didactic>

²¹ <https://agora.md/stiri/68893/fara-acces-la-internet-sau-cu-pagini-fotografiate-din-caiete-care-sunt-provocarile-invatamantului-online-si-ce-solutii-gasesc-profesorii-foto>

posibilităților, iar ulterior va recupera. Am făcut și un sondaj în rândul părinților. Ei sunt mulțumiți de această metodă și continuăm așa. Și copiilor le place și sunt activi la lecții” (Facebook).

Cristina Creciun, profesoară de istorie, LT, s. Gordinești, r-l Edineți, ”Procesul educațional de la distanță se realizează prin diferite resurse digitale, telefonul, internetul, iar platformele pe care copiii le utilizează sunt în funcție de posibilitățile clasei de elevi. Printre acestea se numără Viberul, Facebookul, Odnoklassniki, ZOOM și WhatsApp”²².

Andriana Gorceag, învățătoare, școala primară, or. Fălești. „Elevii mei se descurcă excepțional de bine în toate. Toți au o excepțională capacitate de învățare. Ei nu sunt cu nimic diferiți de ceilalți, au câștigat mult la coeficientul de inteligență. Îi văd silitori, interesați de ceea ce fac, afectuoși și având o șansă mare de reușită în viitor... Tot se datorează atitudinii lor față de învățatură, dar și a părinților care îi susțin în toate. ... Cred în elevii mei. Sunt alături de ei. Asta mă face mai puternică. Îmi este dor de băncile din clasa noastră luminoasă. Mi-i dor să le zâmbesc când ni s-or întâlni privirile”.²³

Elena Cernei, manager, Chișinău. ”Descoperim Republica Moldova, Împreună! - Program educațional virtual, lansat de Ministerul Educației. Vacanța de Paști a elevilor este mai colorată mulțumită unui program educațional virtual, lansat de ministerul Educației de la Chișinău. Intitulat "Descoperim Republica Moldova, Împreună!", programul le dă posibilitatea copiilor să-și aleagă, virtual, activitățile preferate și să afle mai multe despre locuri și personalități din țară. Programul le oferă posibilitatea elevilor să facă excursii virtuale 3 D, să descopere personalitățile din Republica Moldova din toate domeniile sociale și profesionale, să deseneze, să cânte, să danseze și chiar să facă mișcare, chiar dacă sunt în izolare...”²⁴.

---

²² <https://agora.md/stiri/68789/carantina-nu-e-motiv-de-trandaveala-vezi-cum-isi-fac-studiile-elevii-dintrun-sat-din-nordul-republicii-foto>

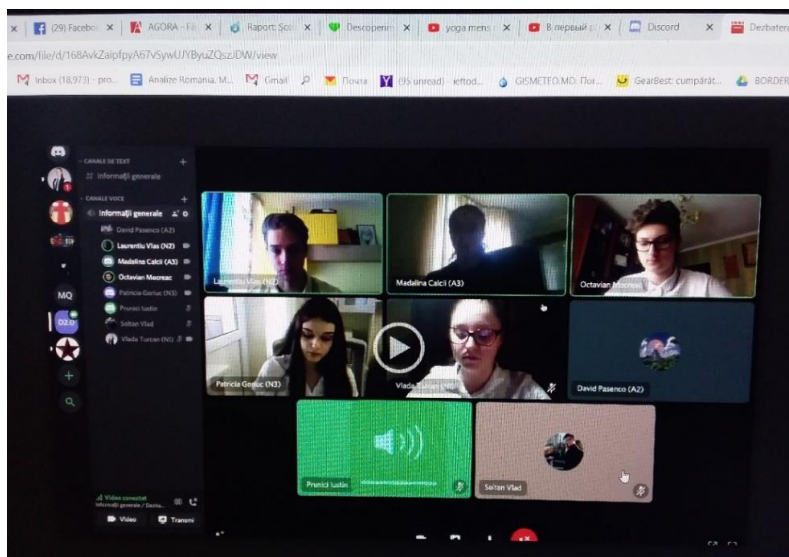
²³ http://ziarulnostru.info/2020/04/21/imi-este-dor-de-ochii-elevilor-mei-andriana-gorceag-profesoara-scoala-primara-din-orasul-floresti/?fbclid=IwAR2Q3WxFMQnfkO1e_3Qj3zIHpjGG5VdCIHCOAqyHISIn0sJ5VGtX6hvhKU

²⁴ http://tvr Moldova.md/ro/social/descoperim-republica-moldova-impreuna-program-educational-virtual-lansat-de-ministerul-educatiei?fbclid=IwAR2sgTlvGDqaLo881hn3iO5dIFA2CrWkV7y73bLLfDNubBALjndo_DJ10aE

Anexa nr. 6. Studii de caz

Liceul Teoretic Republican "Aristotel", Chișinău, Dezbateri online, cl. X-a

Moțiunea pentru dezbateri: Învățarea de la distanță este mai puțin eficientă decât învățarea tradițională (de la școală)²⁵

Cazul echipei AFIRMATOARE:

Scopul: Învățarea autentică contribuie esențial la formarea personalității copilului

Argumentul nr. 1. ÎNVĂȚAREA DE LA DISTANȚĂ – INEFICIENTĂ, FĂRĂ CONTACTUL DIRECT ÎNTRE PROFESOR - ELEV ȘI ELEV - ELEV.

Așa cum învățarea este un proces complex, copiii au nevoie zilnic de o comunicare autentică, de învățare reciprocă. Copiii au nevoie să adreseze întrebări la necesitate profesorului sau colegilor și să fie încurajați și apreciați sistematic pentru efortul depus. De exemplu, în situația actuală de organizare a învățământului de la distanță 25% din elevi nu au îndeplinit de loc sarcinile propuse de profesori (o parte nule-au înțeles, o parte n-au dorit), 35% au îndeplinit sarcinile doar parțial și nu au avut posibilitate să se consulte sau să ceară ajutor în situații când nu înțelegeau sarcinile. Școala are condiții de învățare, clase dotate, laboratoare, săli sportive, profesori cu care poți interacționa la necesitate. Toate acestea nu sunt posibil de utilizat în cadrul învățării de la distanță.

Argumentul nr. 2. COMPETENȚE SLABE ÎN DOMENIUL DIGITAL.

30% din elevi, 45% din cadrele didactice și 75% din părinți nu cunosc sau au doar cunoștințe generale despre instrumentele digitale. Aceasta a provocat surmenaj pentru elevi, părinți și profesori, stres și tensiuni suplimentare la cele provocate de pandemie. Multitudinea de platforme care au încercat să fie utilizate de profesori și elevi, o sumedenie de sarcini expediate de profesori, fără a le explica

---

²⁵ https://drive.google.com/file/d/1ucOalnXwnrWp303V9WtcGwoYpBIPqTha/view?fbclid=IwAR1RnuK04HG9H2iiiiFCVWU-jE0Y4B2VC_42RxPhgl3z4X15kJUrKxZkvpo

amănunțit, a creat haos și oboseală pentru toți implicați în învățarea online. De asemenea, părinții nu au pregătire pedagogică și de specialitate ca să poată acorda suport copiilor lor la necesitate.

Argumentul nr. 3. CONDIȚIILE TEHNICE NU AR TREBUI SĂ DICTEZE REZULTATELE EDUCAȚIEI.

Mulți elevi și părinți au confirmat faptul că acasă nu dispun de condiții tehnice eficiente: calculator performant (doar 38%), viteza internetului slabă (40%), este dificil atunci când sunt mai mulți elevi în familie, părinții tot lucrează de acasă. Rezultatele educației depind mult de comunicarea zilnică dintre actorii educaționali, de învățarea temelor și rezolvarea sarcinilor în grupuri în mod interactiv, de posibilitățile de a învăța din greșeli și eșecuri.

Cazul echipei NEGATOARE:

Scopul: Valorificarea instrumentelor digitale pentru o învățare de calitate

Argumentul nr. 1. ÎNVĂȚAREA DE LA DISTANȚĂ - CEA MAI BUNA ALTERNATIVĂ, ÎN SITUAȚII DE CRIZĂ.

Este o modalitate de a prelungi procesul de învățare, fără a afecta sistemul educațional. Perioada Pandemiei Covid 19, este o un exemplu elocvent pentru a confirma argumentul dat. Copiii nu vor trebui să prelungească anul școlar din contul vacanței sau zilelor de sâmbătă. Dacă elevii erau pur și simplu trimiși acasă, fără a fi conectați la învățământul online ar fi apărut multe probleme: neîndeplinirea programei, plictiseala, conflicte în familie etc.

Argumentul nr. 2. ÎNVĂȚAREA DE LA DISTANȚĂ - CONTRIBUIE LA SCHIMBAREA RADICALĂ A ÎNVĂȚĂRII TRADIȚIONALE.

Învățarea de la distanță a scos în evidență lacunele sistemului educațional actual, având un caracter autoritar, accent punându-se preponderent pe acumularea de cunoștințe și rezolvarea de teste și mai puțin pe inteligențele și necesitățile vitale ale copilului. Astfel, învățarea online a deschis căi de reformare a sistemului educațional, de valorificare a competențelor și deprinderilor pentru viață.

Argumentul nr. 3. ÎNVĂȚAREA DE LA DISTANȚĂ O SOLUȚIE PENTRU AUTOÎNVĂȚARE CREATIVĂ.

Învățarea online trebuie să fie o parte componentă a învățământului tradițional, astfel vor putea fi valorificate toate posibilitățile pentru o educație de calitate. Elevii învață să utilizeze surse Internet deseori mai eficiente decât cele pe care le oferă profesorul sau manualele. De exemplu, cursurile de pregătire pentru SAT din Khan Academy sunt printre cele mai eficiente. De asemenea se dezvoltă abilitățile de autoorganizare, autodisciplină, crearea unui regim al zilei și respectarea lui, responsabilizarea învățării pentru sine. Totodată s-a implicat mai activ familia în procesul de învățare, au fost consolidate parteneriatele între profesori și părinți.

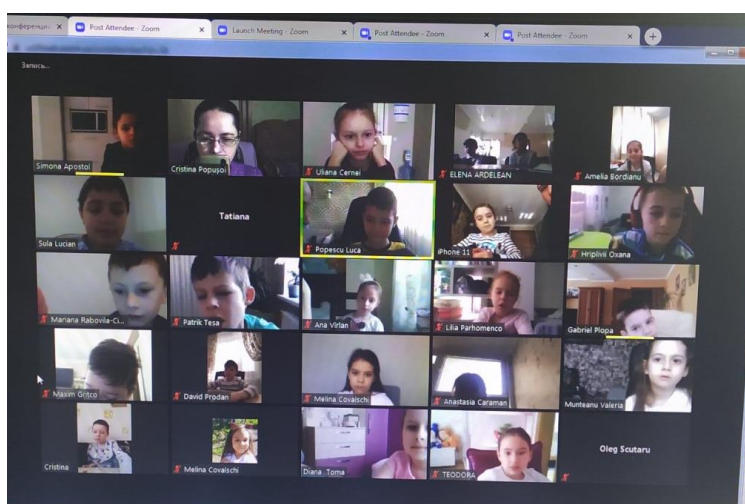
Arii de conflict pentru vorbitorii nr. 3

1. De unde și cum învață elevul?
  - preponderent de la profesor și manuale în condițiile învățării online)
  - sau din contexte reale ale vieții (școala oferă un șir de oportunități: clase, laboratoare, profesori etc.).
2. Care competențe sunt mai importante în procesul educațional?
  - competențele digitale și asigurarea tehnică pentru învățarea online

- sau actul complex al învățării, bazat pe multitudinea de competențe, comunicare, implicare civică, folosirea strategiilor interactive, interacțiuni directe profesor-elev, elev-elev, folosirea posibilităților de învățare vocațională (cercetare, mentorat, voluntariat, cultură), cercuri pe interese, laboratoare etc.
- În ce condiții de învățare se dezvoltă abilitățile de învățare independentă, autoorganizare, creativitate?
- în condițiile învățării de la distanță, acasă, preponderent în izolare sau în condițiile integrării eficiente a condițiilor de la școală și de acasă, de asemenea și a celor din comunitate.

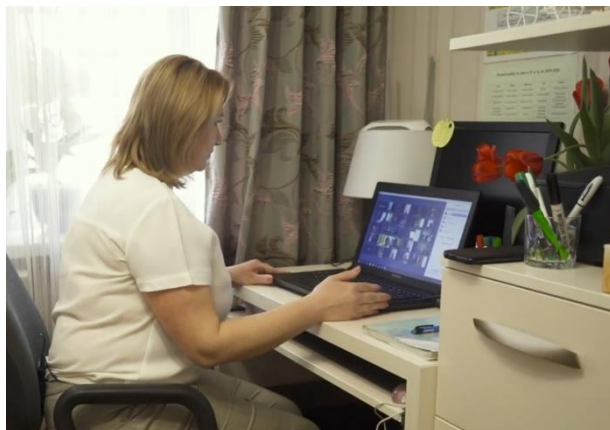
Liceul Teoretic "M. Berezovski", Chișinău, Disciplina Limbă română, cl. II-a

Învățătoarea a mobilizat elevii să analizeze texte literare și să extragă 2-3 idei, care le-a plăcut cel mai mult.

Daniela Munca-Aftenev, formator

Webinar pentru cadrele didactice cu oferire de certificat: Cum utilizăm Facebook-ul în procesul de predare-învățare-evaluare?

LT "Ștefan cel Mare", Chișinău, Învățarea trasdisciplinară, cl. IV-a.

Cum a demarat săptămâna ALTFEL?

"În cadrul săptămânii altfel (perioada 21-24 aprilie 2020), împreună cu elevii am pornit într-o călătorie virtuală, la **Cetatea Soroca**, nu înainte de a ne informa despre istoricul acestei fortărețe seculare. În acest sens am delegat trei elevi-experti care au povestit legende și evenimente istorice din diverse perioade de domnie a mai multor domnitori ai Moldovei medievale, am inițiat un *Jurnal de călătorie* în care am notat ce cunoaștem despre Cetatea Soroca și ce am dori să mai aflăm nou. Momentul inedit al călătoriei noastre a fost faptul că am fost însoțiți de domnul profesor Sergiu Musteață, doctor în istorie, autor a mai multor studii și cărți de istorie, arheolog cu reputație internațională.

Momentan, Domnia Sa predă la Universitatea din Stanford, California. Cu toate că suntem în fus orar diferit, de minus zece ore, domnul profesor a acceptat această întâlnire pentru a le face elevilor o frumoasă incursiune în studierea tainelor istoriei neamului și, în special, ne-a dezvăluit multe secrete despre cele mai recente săpături arheologice de pe teritoriul și din preajma cetății. La sfârșitul

călătoriei virtuale, elevii au adresat întrebări, la care firul răspunsurilor, cu dovezi din prima sursă, se deapănă lin, curgător, într-un limbaj de specialitate, explicat pe înțelesul tuturor...

Respect și admirație! Continuăm să descoperim, împreună, Moldova!”